

MAGYAR PÉNZÜGY

PÉNZINTÉZETEK ÉS RÉSZVÉNYTÁRSULATOK KÖZLÖNYE

KÖZGAZDASÁGI, PÉNZ-, BIZTOSÍTÁS-, KÖZLEKEDÉS- ÉS IPARÜGYI SZAKLAP

HITELES SORSOLÁSI ÉRTESSÍTŐ INGYEN-MELLÉKLETTEL

Előfizetési ár: Egy évre 20 Kor., félévre 10 Kor. — Egyes szám 40 fillér.	FELELŐS SZERKESZTŐ: KORMOS ALFRÉD	Megjelenik minden csütörtökön. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest, VII., Almásy-tér 2.
--	--------------------------------------	---

TARTALOM: A soproni bankbukás. — Magyarország gyáripara. — A takarékpénztárak statisztikája. — Fundált bank-kölcsönkötvények. — A közgyűlés mérlegvizsgálati joga. — Érdekes jogesetek. — Pénzügyi döntvények. — Pénz- és értékpapír-piac. — Az áruapiacról. — Nyilttér. — Külömfélék. — Közgyűlési határidők. — Szerkesztői üzenetek. — A budapesti tőzsde árfolyamai. — Sorsjegyek, valuták és pénznemek árfolyamai a budapesti tőzsdén. — Hirdetések.

A soproni bankbukás.

Ismét egy és ismét felug a közvélemény és ismét sürgeti a napisajtó a hazai pénzügyi intézetek állami ellenőrzés alá helyezését. Hogy a *Soproni építő- és földhitelbank* összerokadása a szokottnál is nagyobb felháborodást idéz elő országsszerte, azon nem csodálkozunk, mert az eset messze kiemelkedik az eddig felmerült pénzügyi bukások sorából és szinte azt mondhatnók, hogy a soproni bank e tekintetben konkurrált a Leipziger bankkal. Láttuk és behatóan megvizsgáltuk az eddig felmerült összerokadásokat és mindenütt azt tapasztaltuk, hogy az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjai nagyrésznél merőben szakavatatlansága tette lehetővé a hűtlen kezelők üzelmének elpalástolását. Sopronban ez nem így volt; a bukott bank igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjai nem egyszerű, a kereskedelmi könyvvitelben merőben járatlan gazdák; orvosok, tanárok, kisiparosok; van közöttük két gyáros, két nagykereskedő, polgármester, városi tanácsnok, ügyvéd, stb., akik nemcsak megfelelő intelligenciával bírnak, de arra is képesítve, hogy mélyen betekinthesse a könyvvitel misztériumaiba. És mégis, ezeket az embereket is sikerült a gaz vezérigazgatónak, néhány hivatalnokkal összejátszva, évek hosszú során át orruknál fogva vezetni, velük a hasból csinált mérlegeket láttatlanban aláírni, előttük a rettenetes hiányokat eltakarni, az agyafurt számvitel furfangosan egybeállított számcsoportjainak helyességét velük elhíttetni. Valóban, a *benső, a házi ellenőrzés elégtelenségének* soha nagyobb bizonyítékát nem szolgáltatva volna semmi, mint a soproni eset és ha annyi ellenvéleménnyel szemben mindig fentartottuk azt a követelésünket, hogy a *külső ellenőrzést maguknak a pénzügyi intézeteknek kell megteremteni*, úgy most ezt sokszoros okunk van újra meg újra a legerélyesebben szorgalmazni.

Gondolják meg a vidéki pénzügyi intézetek, hogy mi vár rájuk, ha megmaradnak e téren eddigi tétlenségükben, elszigeteltségükben és ahelyett, hogy a román pénzügyi intézetek példáját követve, megalakitánák a hazai pénzügyi intézetek országos kötelekét, tétlenül nézik, hogy miként fogyasztja, miként őrli le minden egyes bankbukás azt a bizalmat, melyet a nagyközönség eddig a hazai pénzügyi intézetekbe helyezett. Az fog következni, hogy a kormány és a törvényhozás végre is nem térhetnek ki a közvélemény egyre hangosabb követelése elől s

megszületik az *állami beavatkozás valamely formája*, amely aztán fokozatosan semmisíti meg a pénzügyi intézetek autonómiáját. A napilapok máris a legmesszebb menő állami beavatkozást követelik; az egyik *kormánybiztos kiküldését* tartja szükségesnek, hogy az, a melléje kirendelendő szakértők segítségével, rohanja meg a vidéki pénzügyi intézeteket és drákói szigorral csapjon le ott, ahol legkisebb inkorrektégeket talál. A másik *a takarékpénztárak kezelésének államosítását követeli*, sőt hangok emelkednek azon irányban is, hogy a kormány néhány előkelő fővárosi pénzügyi intézet vezérégyéniségeit bizza meg azzal, hogy afféle országos tanácscsá alakulva, vegyék kezükbe a vidéki pénzügyi intézetek ellenőrzését. Mindezekből ma nem lesz semmi, de holnap, holnapután beállhat egy oly fordulat, mely a kormányt és a törvényhozást egyenesen rákényszeríti oly rendszabályok életbeléptetésére, melyek a pénzügyi intézeteket megfosztják önállóságuktól. Mi évek óta hangoztatjuk a *pénzügyi intézetek országos kötelek* létesítésének szükségességét; kötetekre megy, amit erről a témáról irtunk és lapunkban számos kiváló szakférfiu irt, de a pénzügyi intézetek zöme közönyös maradt az eszme iránt s attól félünk, hogy ébredésük elkésve következik be. Ha a soproni bankbukás e tekintetben jobb meggyőződést ébresztene fel és az országos kötelek létrehozására való készséget eredményezné s ha ennek keretében az önkényes külső ellenőrzés életbeléptetése végre-valahára elhárítaná azt a mindinkább felmerülő gyanút, hogy az országban sok, a sopronihoz hasonló pénzügyi intézet van s azok funkcionáriusai közt számos *Schladerer* található: akkor az eddig felmerült számos szegényletes és annyi kárt okozott összerokadások bizonyos tekintetben a nemezis által rendezett oly katasztrófáknak volnának tekinthetők, melyek nyomában, miként a pusztító vihar után, új élet fakad.

A *Soproni építő- és földhitelbank* katasztrófájának eddig ismertté vált részleteit és okait a napilapok bőven tárják a közönség elé. Azonban a regénybe illő katasztrófa misztériumaiba eddig azok sem voltak képesek kellően behatolni, akik a vizsgálatot teljesítik, minélfogva mi — kiküldött tudósítónk értesítései alapján — csak azokat a részleteket regisztráljuk és csoportosítjuk, amelyek már kiderítve és mellőzve az események kiszínezését, kellő objektivitással tárjuk olvasóink elé azt, amit már most is pozitív adatnak fogadhatunk el.

A *Soproni építő- és földhitelbank* 600,000 ft részvénytőkével 1873. január 1-én kezdte meg működését. A május 9-iki nagy krach azonban csakhamar megbénította. A részvénytőke legnagyobb része az akkori kereskedelmi és iparbanknál volt elhelyezve s ott is vesztett volna, ha Schneider Ferenc és Kánia József dr. gyors intézkedéssel meg nem mentik. Így is elveszett 60,000 ft. Ugyanezen év augusztus

havában újra életre keltették a bankot; elnöknek *Ruprecht* János, alelnöknek *Russ* J. B.-t választották meg. *Ruprecht* 1877. április hó 5-ig viselte tisztjét, amidőn ebben *Russ* J. B. váltotta fel, ki maig élén állt a banknak. Elnökségének alatt a bank részvényesei minden évben 8—10% osztalékot kaptak.

A bank életében nevezetes nap az 1874. évi január hó 31-ike, amelyen *Schladerer* Alfrédet választották meg a bank vezérigazgatójának. Azóta *Schladerer* megszakítás nélkül, tehát 27 éven át a bank élén állott. Kivüle *Wrchowszky* Gyula pénztáros 26, *Prochaska* Arthur könyvelő 25 és *Braunshier* Gyula levelező 21 éven át állottak a bank szolgálatában.

Schladerernek, aki Németországból költözött be Sopronba s kiváló pénzügyi kapacitásnak tartott, sikerült a bank ügyvitelét lassankint teljesen a saját akaratának alávetni, de néhány szerencsés művelettel az igazgatóság bizalmát is annyira megnyerte, hogy az teljes nyugodtsággal határozott el mindent, amit *Schladerer* proponált és aláírt mindent, amit eléje terjesztettek. Kétségkívül ez a korlátlan bizalom, mondhatjuk vakbizalom, bátorította *Schladerer* az egyenes útról való letérésre. Mondják, hogy tőzsdei üzletekbe bonyolódott és sokat veszített, de ez nincs bizonyítva, valószínűbb, hogy balsikerű bankműveletek leplezése végett lépett először a mérleghamisítás útjára, hogy úgy a saját egyéni, valamint a bank presztizsét fentarthassa. *Schladerer* büntársai: *Wrchowszky* Gyula pénztáros és *Prochaska* Arthur főkönyvelő vallomásaiból kivehetőleg a mérleghamisítások 1882-ben kezdődtek és ugylátszik, akként vitettek keresztül, hogy több folyószámla-könyvet vezettek az egyes aktiv és passzív vagyonszámokról és pedig hamis és valódi folyószámla-könyveket és annak a könyvnek a záróegyenlegét vezették át a főkönyvbe és innét a mérlegre, amely alkalmas volt a valódi tényállás elpalástolására. Így például, négy váltó-folyószámlakönyv vezettetett, betét-folyószámlakönyv is több volt és pedig helyes és valótlán, előbbi szerint a mostani takarékbetétállomány 1.194,740 k., utóbbi szerint csak 724,021 k. Az idej mérlegbe természetesen az utóbbi folyószámla-könyv egyenlegét állították volna be. A forgalomba hozott pénztári jegyek állománya is kétféle összeget mutat, az egyik szerint 736,200 k., a másik szerint 1.896,200 k. értékű pénztárjegy adatott ki, természetesen a mérleg passzívái közt az előbbi tétel szerepelt volna. A mérleg megvizsgálása pedig — a főkönyvelő vallomása szerint — akként történt, hogy a mérleg tételeit a felügyelő-bizottság a főkönyvi számlák záró-egyenlegeivel hasonlította össze és miután a hamis könyvelés következtében ezek egyeztek, a mérleget minden további vizsgálat nélkül a bizottság tagjai aláírták. Ez különben — sajnos — a rendes mérlegvizsgálási sablon, melyet nemcsak a soproni bank felügyelő-bizottsága gyakorolt. Megjegyzendő még, hogy a most folyó október hó forgalmának egyetlenegy tétele sem volt elkönyvelve, mi annak szolgál bizonyítékául, hogy a funkcionáriusok már hetek előtt tisztában voltak azzal, hogy a sokáig elhárított vihar végre ki fog törni.

Hogy a vezérigazgató minő manipulációi idézték elő a bank fokozatos romlását, az még nincs teljesen kiderítve, bizonyos azonban, hogy nemcsak egyenes sikkasztások, de szerencsétlen műveletek is közrehatottak. Ilyen volt a banknak a *Lenk Sámuel* céggel való üzleti viszonya. A *Lenk*-cég, mely Magyarország egyik legnagyobb borkereskedésének és egy fűszernagykereskedésnek tulajdonosa s ezenkívül jelentékenyen participiált a nagyecenki cukorgyár, a brennbergi kőszénbánya és a soproni serfűző részvénytársaságok üzleteiben, évek előtt nagy hitelnek örvendett. Azonban *Lenk* Sámuel halála után a cég hanyatlásnak indult s utolsó tulajdonosa, *Lenk Gyula* mult héten bekövetkezett halálával a cég bukása elkerülhetetlennek tünt fel, ami kitünik

abból, hogy a cégtulajdonos halála után felállított vagyonszerleg szerint az aktívák 1.293,000, a passzívák 3,505,000 k.-ra emelkednek. A cég jelentékeny váltóhitelt vett igénybe a Soproni építő- és földhitelbanktól és midőn *Lenk Gyula* meghalt, kétségtelenné vált, hogy a cégnek a bankkal szemben fennálló, 294,000 korona váltótartozása elveszetteknek tekinthető. Ez az incidens világosította fel *Schladerer* arról, hogy manipulációit tovább nem lesz képes leleplezni és ez üzte őt az öngyilkosságba. A *Lenk*-cég egy békés, lassu, a hitelezők által ellenőrizendő likvidációt ajánl, de kívánja, hogy a családtagok a többi hitelezőkkel egy rangba soroztassanak, ennek ellenében a hitelezők azt követelik, hogy az esetleges felszámolás alkalmával ők 10%-al előnyösebb helyzetbe jussanak.

Ha az október 24-én folytatandó tárgyaláson a békés egyesség ismét meghiusulna, úgy a cég kénytelen a csődöt maga ellen megkérni.

De többet ártottak a banknak *Schladerer* egyenes sikkasztásai, melyeket különösen a banknál elhelyezett letétek elzálogosítása útján követett el s mely manipulációkról a főkönyvelőnek és a pénztárosnak tudomásuk volt. A vinkulált letétek közül is, furfangos ravaszsággal, jelentékeny értékek lettek elsikkasztva s eddig a következő nagyobb tételek hiánya konstataltatott: *

A Széchenyi grófok 70,000, Bauer Fanny 168,000, a nagyecenki kath. temető 88,000, Révay báró 40,000, a sopronmegyei árvapénztár 28,870, a Hohenlohe árvák 26,000 koronája.

Ha a letét-állományban konstatalt óriási hiányhoz hozzáveszünk, hogy a váltóállomány jelentékeny része kétes és hogy *Schladerer* maga is 70,000 k. folyószámla-hitelt vett igénybe, akkor világosan áll előttünk, hogy a bank 480,000 korona részvénytőkéje és 301,557 k. tartalékalapja menthetetlenül elveszett, sőt hogy a betevők követeléseiknek a csőd-tömegeből legjeljebb 25%-át kaphatják meg. A csődvagyon a még be nem fejezett leltározás eddigi eredménye alapján ugyanis a következőkből áll: készpénz 2263 k., Flandorfer-féle betéti társaság tartozása 200,000 k., váltó-tárca (melyek között már eddig is 294,000 korona *Lenk*-féle váltót találtak) 364,880 k., ingatlanok 60,000 k., értékpapírok 26,259 k., sorsjegyek 26,502 korona, összesen 679,994 k., holott az 1900. évi mérleg a tiszta vagyont 2.838,692 koronával tüntette fel.

A büntető törvényszék nyomban fenytő zárlatot rendelt el az igazgatóság és a felügyelő-bizottság összes tagjainak vagyonára és az eredmény a következő: *Friedrich* Ágostnál 2450 koronát, egy szekrény ékszert és a téglagyári vállalat jövedelméből reaesó részt foglalták le. *Gebhardt* polgármesternél a fizetés egyarmadát és ingóságokat, *Kánia* József dr.-nál mintegy 1800 korona készpénzt és értékpapírokat, *Schneider* Mártonnál szintén 1500 korona körüli pénzüsszeget és értékpapírokat, valamint az üzleti jövedelmet, dr. *Krétschy* Sándornál a bukott építő-banknak 26 részvényét és fizetése egy-harmadát foglalták le. Legnagyobb a zárlat alá került vagyon értéke *Zettl* Gusztávnál, kinél a munkálatot még nem tudták befejezni. Itt csak a lefoglalt készpénz és értékpapír 300,000 koronánál többet tesz ki. *Zettlnél*, *Mechlénél* az üzleteket is zárlat alá vették. Zár alá kerültek az ingatlanok is, de mivel a végrehajtás még folyamatban van és több napig eltart, a zárlat útján nyerhető fedezetet megközelítőleg sem lehet megállapítani. Nincs még megállapítva a passzívák sem; hozzávetőlegesen az aktív vagyon által nem fedezett hiányt mintegy négy-ötmillió koronára teszik, melybe Sopron város 104,000 k. követelése is be van foglalva. Mindazonáltal az összerokadás nem von maga után — mint eleinte hitték — a soproni piacon olyan krizist, melyet ne lehetne gyorsan orvosolni, mert azon kereskedők, akik a bankkal szemben váltókötelezettségi viszonyban állanak, kiméletes eljárás alkalmazása esetén képesek lesznek kötelezettségeiknek

megfelelni. A részvényesek, a letétek és betétek tulajdonosai többnyire vagyonos emberek, visszleszámlási hitelt pedig a bukott bank az utóbbi időben alig élvezett. Ezenkívül az Osztrák-magyar bank és néhány fővárosi bank készséggel nyújtanak segédkezet arra, hogy a bankbukás következményeit a soproni piac elviselhesse, minél fogva csak a közvetlenül érdekelt letéttulajdonosok és betevők, valamint a bank igazgatóságának és felügyelő-bizottságának tagjai veszítik el vagyonukat, sőt az utóbbiak, ha a bíróságok kellő szigorral járnak el, polgári becsületüket is.

A *soproni takarékpénztár*, mely 1842-ben alakult és 120,000 k. részvénytőkével, 1.133,000 k. tartalékkal és tizenegy millió k. betéttel rendelkezik, klientúrája részéről változatlan bizalomban részesül, amit az is igazol, hogy az építőbank ellen elrendelt csőd utáni két napon összesen csak 70,000 k. értékű betét vétetett ki. A takarékpénztár egyébként esetleges felmondások kielégítésére állandóan nagyobb készpénz-összeget tart készletben.

Magyarország gyáripara.)

Mész-, magnezit-, gipsz-, cement- és agyagáru-gyártás.

A monografia a címben foglalt iparágaknak a VII. füzetet szenteli.

A földnemekből előállított és kiegyezett áruk készítésével foglalkozó iparágak ismertetését tárgyzó füzet bevezető részében az 1898-ban elért haladás az 1890. évi állapottal szembeállítva van feltüntetve. Eszerint 1890-ben létezett 8 agyagáru-, porcellán- és majolikagyár 877 alkalmazottal, 6 cementgyár 454 alkalmazottal, 2 cementáru- és terrakotta-gyár 59 alkalmazottal és 70 téglagyár 4249 alkalmazottal. Ellenben 1898-ban mész-, magnezit- és gipszégetéssel 26 gyár 1569 munkással, cementgyártással 13 gyár 2175 munkással, cement- és gipszáru-gyártással 8 gyár 643 munkással, téglagyártással 292 gyár 21,275 munkással, végül egyéb agyagáru-gyártással 32 gyár 2316 munkással foglalkozott. Az e csoportba tartozó gyárak száma tehát 86-ról 371-re szökkent fel, ami kétségkívül szép fejlődés, sajnos azonban, hogy 1898. óta az építkezés szünetelése miatt e téren visszaesés állott be.

Mész-, magnezit- és gipszégető 26 gyártelep a következőképp oszlik meg: mészégető-telep van 20, habarcsgyár 2, magnezitégető-telep 1, magnezit- és mészégető-telep 1, gipszégető-telep 2. A gyárak telephely szerint következőképp oszlanak meg: Biharban van 4, Veszprémmegyében 3, Krassó-Szörény, Pestpilis 2—2, Baranya, Borsod, Esztergom, Gömör, Szepes, Szolnok-Doboka és Zalavármegyékben 1—1. Mindezen gyárak 1898-ban összesen 4.484,349 k. értékű árut állítottak elő, mely összegből a legnagyobb rész, 2.935,521 k. égetett mészre esik. A termelt mész 94%-a Magyarországon kelt el, a többi Ausztriába vitetett ki, általában pedig a felsorolt gyárak összes terményeiből csak 223,000 k. értékű áru vitetett ki külföldre.

Cementgyártással hazánkban 1898-ban 13 gyár foglalkozott, ezekből 2 Horvátországra esik, 2 gyár pedig csupán főkötelepe a román-oravica cementgyárnak. A cementégetést *Clark*, a lánchid építője kezdte meg legelőször Budapesten felállított égető-telepén, a telepek vezetője *Csik József* volt, ki asztalosinasból vált mérnökké s később a beocsini gyár tulajdonosa lett. Cementgyáraink 1898-ban összesen 1.935,198 korona értékű román- és 3.855,124 k. értékű portland-cementet állítottak elő Magyarországon; ezen terményeknek nagyobb része a belföldön értékesített s csak 989,223 k. értékű cement vitetett ki külföldre.

*) Előző közleményt l. a *Magyar Pénzügy* f. évi 40. és 41. számában.

Cement- és gipszáru-gyártással összesen 8 telep foglalkozik, melyek közül 4 vegyes, 3 cementáru és 1 gipszgyár, 4 gyár Budapesten áll fenn, Kolozsváron, Tatán, Temesváron és Besztercebányán pedig 1—1 gyár létezik. Összes termelésük értéke 1898-ban 999,745 k. volt, melyből csak 15,850 k. értékű áru vitetett ki a külföldre.

Tégla- és tűzállóanyagáru gyártásunk 279 magyarországi és 13 horvát-szlavonországi gyártelepet működtet, melyek közül legtöbb (38) Pestmegyében van elhelyezve, a többi az ország különböző részében áll fenn; a felvidék és az erdélyi részek néhány megyéjében egyáltalán nincs téglagyár. A tégláégetés ősrégi foglalkozás; a nagyobb szabású téglagyárak közül a kisújszállási városi téglagyár 1728-ban, az eperjesi 1805-ben, a Lechner-féle rákosi 1815-ben alapított. Tégla-gyáraink rohamosabban a nyolcvanas években szaporodtak, de a legnagyobb rekordot az 1894-iki év érte el, midőn 28 új téglagyár keletkezett. Tégla-gyáraink 1898-ban összesen 28.608,267 k. értékű különböző iparcikket állítottak elő, mely összegből 28.312,227 k. téglá és tűzálló agyagárukra, kizárólag téglákra pedig 16,747,631 k. esik. Az összes gyártmányoknak csak 1.02%-a vitetett ki a külföldre, 98,98% pedig belföldön értékesített.

Egyéb agyagáruk gyártásával foglalkozó 31 hazai gyár megoszlása a következő: porcellánáru-gyár 8, kőedényáru-gyár 9, kályhagyár 17, terrakottaáru-gyár 9, kőanyagcső-gyár 4, kőanyaglemez-gyár 3, chamotte-gyár 8, agyagpipa-gyár 4, főzőedény-gyár 3, téglááru-gyár 9, megjegyezve, hogy számos gyár a főcikkek kivül másnemű gyártmányok előállításával is foglalkozott. Az első fayence-gyár Holicson 1746-ban alapított, míg a világhírű *pécsi telepnek Zsolnay* Vilmos 1863-ban vette meg alapját. A kályhagyártás csak a nyolcvanas években kezdett kifejlődni; az első kályhagyártat 1882-ben *Brassóban a Schmidt testvérek* alapították. A gyárak 1898. évi termelése a következő volt: téglááruk 931,702, tűzálló agyagáruk 101,492, terrakotta-árak 258,666, kőanyagáruk 578,172, fazekasáruk 37,632, kályhák 657,130, fayence-árak 1.100,470, porcellánáruk 279,404, agyagpipák 136,570, összesen 4.081,232 korona értékben. E gyártmányokból összesen 536,855 k. értékű vitetett ki a külföldre, melyből legtöbb, 305,322 k. fayence-árakra esik, maga a pécsi telep 144,000 k. értékű diszfayence-árut szállított külföldre.

Üvegipar.

Üvegiparunkat a monográfia VIII-ik füzeté tárgyalja s ismertetéseit lehangoló bevezetéssel nyitja meg, konstatálva azt, hogy noha az üvegfogyasztás hazánkban egyre növekszik, *üvegyártásunk hanyatlásnak indult*. A XIX-ik század harmincas éveiben Magyar- és Horvát-Szlavonországban összesen 55 üvegyár állott fenn, ezek száma 1856-ban 46-ra, 1885-ben 41-re, 1898-ban 35-re csökkent. De a visszaesést az is mutatja, hogy a régebbi idő óta fennállott gyárak gyakran cserélnek gazdát; így például az 1894-ben működésben volt 33 gyár közül 1898-ig összesen 9 gazdát cserélt, 2 pedig részvénytársaság tulajdonába ment át. Ami a létező gyárak területi megosztását illeti, a 63 vármegye közül csak 17-ben van üvegyár, a legtöbb — 5—5 — Nógrád és Trencsén vármegyékben. Legrégibb a zólyomgyepei sziklai gyár, amely 1740-ben alapított; ezt követi a zemplénmezei regéci-háromhutai telep, melynek alapítási éve 1770., a parádi 1780-ból és a sárosmezei livóhutai 1790-ből. A létező gyárak közül 20-at magok a tulajdonosok, 15-öt pedig bérlők tartanak üzemben; 23 gyár magánosok, 11 részvénytársaságok, egy pedig, a borszéki, két község (Gyergyó-Ditró és Szárhegy) tulajdonát képezi. Az üvegiparral foglalkozó részvénytársaságok száma azonban csak hat, egy-egy részvénytársaság tehát több gyárat, nevezetesen az Első magyar üvegyár rt. három gyára-

tart üzemben. E részvénytársaságok 1898-ban az össztermelés 50,02%-át állították elő.

Üvegyáraink összes termelése 1898-ban 7.329,379 k. értéket képviselt, melyből a horvát-szlavonországi üvegyárakra 1.031,600 k. esik. Az előállított áruk csoportjai szerint fenti összeg a következőleg oszlik meg: palacküveg 1.079,695, félféher öblös üveg 1.013,388, fehér öblös üveg 1,394,094, csiszolt üveg 1.711,634, sajtolt üveg 492,097, diszitett üveg 710,224, táblaüveg 728,247 k. A magyarországi üvegyárak termékeinek 24,59%-a, tehát majdnem egynegyede a külföldön értékesített és a kivitt mennyiség mintegy 2 millió korona értéket képvisel. Kivitelünk zömét félféher és fehér, valamint sajtolt és csiszolt üveg képezi. Országok szerint a kivitel következőleg oszlik meg: Ausztriára esik a kivitt mennyiség 46,28, a Balkán államokra 37,37, Angliára 14,47, Kelet-Indiára 5,58, Amerikára 5,26%, a többi egyéb államok közt oszlik meg. Habár ezek szerint üveg-exportunk jelentékenynek mondható, azt mégsem tekinthetjük üvegiparunk kedvező helyzetének bizonyítékául, mert üvegiparunk a belsükségletnek csupán 45%-át fedezi, míg 55% a külföldről importált üvegarúkkal fedeztetik.

A 35 üvegyár 1898-ban összesen 4545 egyént foglalkoztatott és pedig volt: 137 tisztviselő, 44 művezető, 3317 munkás, 363 tanonc, 597 napszámos, 87 szolga; 1891-ben az összes üvegyári alkalmazottak létszáma 2706, 1894-ben 4216, 1898-ban 4545 volt, ami haladást mutat, de figyelembe veendő, hogy az 1890. évi népszámlálás az üvegyári alkalmazottak számát sokkal kevesebbre vette fel. Ausztriában az üvegyári alkalmazottak száma 13,321, Németországban 40,875, s míg Magyarországon átlag 129 alkalmazott esik egy-egy gyárra, Ausztriában 103, Németországban 128.

Végül a könyv az üvegipar felvirágzását gátló körülményeket csoportosítja a következőkben: Az üvegyárak közül többnek a fekvése nem kedvező, mert távol esnek a nagyobb forgalmu városoktól. Hátrányos, hogy számos gyárat bérlők tartanak üzemben és még inkább az, hogy a gyárosok nagy része nem rendelkezik a szükséges tőkével. A finomabb üveg előállításához szükséges üveghomok hazánkban kellő mennyiségben nem található és távoli helyekről szállítandó. A vasuti tarifák — a nyújtott kedvezmények dacára — még mindig túlmagasak és a kedvezmények, melyeket az államvasutak megadnak, a magán- és helyi érdekű vasutakra is kiterjesztendők volnának, valamint alacsonyabb díjtétel volna felállítandó a köszén szállítására nézve, a szóda behozatalát pedig vámmérsékléssel kellene megkönnyíteni. Nagy hátrányára van az üvegiparnak, hogy a belpiacokon az üzleti és hitelviszonyok igen kedvezőtlenek, hogy nincs elégséges szakképzett munkás és ilyenek beköltözését a sör drágasága megátolja.

A takarékpénztárak statisztikája.

II.

A legtökéletesebben eddig Bajorországban szerezték be az adatokat, ahol az ország összes takarékpénztárait nézve az 1896—1900. évekre kiterjedőleg megállapított a betevők statisztikája hivatáskör szerint, valamint a betéteknek az első betétek szerint való mikénti megoszlása. Így konstatáltott, hogy 1897-ben minden 100 betevő közt volt:

Vállalkozó	a mezőgazdaságban	5,0	14,4
	az iparban	7,2	
Kereskedelmi és műszaki személyzet	a kereskedelemben	2,2	1,47
	a mezőgazdaságban	0,07	
	az iparban	0,7	
	a kereskedelemben	0,7	

*) Befejező közlemény. Előző közlemény a *Magyar Pénzügy* f. é. 42. számában jelent meg.

Munkás és cseléd	a mezőgazdaságban	8,3	37,5
	az iparban	12,7	
	a kereskedelemben	3,2	
	házi szolgálatban	13,3	
Szabad foglalkozású		5,0	
Foglalkozás nélkül		3,7	
Jogi személy		3,0	
Gyermek, stb.		34,9	

Tapasztalatai alapján Rasp a következő végkövetkeztetéseket véli levonhatóknak:

A takarékpénztári betevők foglalkozási statisztikája igen tanulságos bepillantást engedne a társadalmi viszonyokba. E statisztikának azonban, hogy kézzelfogható eredményekre vezessen, ki kellene terjeszkednie:

1. a betevőknek (vagyis annak, akinek részére a betét szánva van) személyére,
2. foglalkozására,
3. a betét, illetve az első betét nagyságára.

A betevő személyének megállapítása által a sajátos, személyes takarékosági tevékenységet ragadjuk meg. A vizsgálatnál kiküszöbölhetők mindazon betétek, melyek másokért (gyermek, nők, gyámoltak) való gondoskodásból, vagy pedig tágabb értelemben vett személyes érdekekből (egyletek) helyzetnek el.

A foglalkozás megállapítása, amellyel, hogy a foglalkozás befolyására enged következtetni, a társadalom bizonyos csoportosítását teszi lehetővé, különösen módot nyújt annak megállapítására, hogy a szegényebb sorsúakban mennyire fejlődött ki a takarékosági hajlam. Az idevágó vizsgálatnál a betétek nagyságával való kombinációnak lehetne helye.

A betét nagyságának kimutatása nemcsak a betevő foglalkozásával való kombinációra használható fel, hanem következtetést enged vonni arra, vajjon a betét, mint takarékosági ténykedés, vagy pedig mint más okokra visszavezethető elhelyezkedés jön-e számba. E tekintetben megfontolandó, vajjon bizonyos magasságot elért betétek, melyek épp úgy értékpapirokba való befektetésre is fölhasználhatók, a vizsgálat köréből ne zárassanak-e ki.

A takarékpénztárak hatása és a takarékoskodás mérve természetesen legjobban kitűnnék az egyes betétkönyvecskékből veendő kivonatokból, mert a takarékosági hajlamra nem annyira az első, vagy az egyes betét a jellemző; sokkal érdekesebb volna megtudni, hogy a betevők ténykedése állandóan miképpen alakul; például, mennyiben történnek visszafizetések, fölvetetnek-e kamatok, mily rendben következnek a betétek, ami a gazdaságilag kedvező évek lefolyását bizonyítaná, stb. Ez a cél azonban még messze van. Rasp végül azon véleményének ad kifejezést, hogy ami a takarékpénztári betevők foglalkozási statisztikáját illeti, ez idő szerint a bajor statisztika felel meg legjobban a tudományos követelményeknek.

A kongresszuson a fölvetett kérdések élénk figyelmet és vitát keltettek. A porosz statisztikai hivatal igazgatója, Blenck kétségbe vonta, hogy a betevők számát kinyomozni lehetne; csakis a betétkönyvecské száma állapítható meg, ez azonban nem azonos a betevők számával. A takarékpénztárak ugyanis a betét maximumát korlátozni szokták és így egy- és ugyanazon személy akár költött név alatt, akár pedig gyermekei, rokonai, stb. neve alatt egynél több betétkönyvecskét is válthat. A foglalkozási statisztika is, bármennyire becses, csak fentartásokkal fogadható el; a betevők foglalkozásukat változtathatják, amit nem mindenkor hoznak a takarékpénztár tudomására.

Hasonló skepticizmussal ítélte meg a kérdést Milliet, a berni statisztikai hivatal volt igazgatója és ez idő szerint az alkohol-egyedárúság vezérigazgatója. A betevők foglalkozási statisztikájából vajmi kevés tanulságot merithetünk, mert hisz

amugy is ismerjük azokat, akik a takarékpénztáraknak ugy-
szólván hivatásos betevői; ezek többnyire gyermekek és cse-
lédek. A munkások megtakarításait ma már tulnyomóan a
postatakarékpénztáraknál helyezik el. Fontos tudni azt is,
vajjon a takarékpénztári betétkönyvecske névre vagy pedig
bemutatóra szól-e. Némely államban, így például Braunschweig-
ban csakis au porteur-re szóló betétkönyvecskek vannak for-
galomban. Ezt a két rendszert tehát összehasonlítás tárgyává
tenni alig lehet. A maga részéről ily statisztikát nem is ve-
zetne és ha már tenni akarnak valamit, úgy el kellene külö-
níteni a bemutatóra szóló betétkönyvecskéket a névre szólók-
tól, azonfelül meg kellene különböztetni a takarékpénztárakat
aszerint, amint kötik magukat a betétmaximumhoz vagy sem.
A jogi személyek továbbá ezen statisztikánál figyelmen kívül
hagyandók volnának, mert nevük alatt esetleg számos fizikai
személy is lappanghat.

Neymark francia statisztikus azon a nézeten volt, hogy
a takarékpénztári statisztika összeállításánál figyelemmel kel-
lene lenni az egyes államok eltérő törvényhozási intézkedé-
seire, melyek a takarékpénztárakra nézve fennállanak.

A kongresszus a felvetett kérdésben nem jutott megál-
lapodásra, hanem megbizta a pénzügyi bizottságot, hogy a
takarékpénztári statisztikával behatódobban foglalkozzék és tár-
gyalásainál vegye igénybe az Institut körén kívül álló neve-
sebb szakférfiak tanácsát.

Magyarországon a takarékpénztárakra vonatkozó statis-
ztika a milleniumi kiállítás alkalmából új alakot nyert a köz-
ponti statisztikai hivatal által a hitelintézetekre vonatkozólag
általában keresztülvitt adatgyűjtés kapcsán. Ennek keretében
a mi takarékpénztári statisztikánk felöleli az intézetek számát,
a vagyon és teher kimutatását, a takarékbetéti üzletet törvény-
hatóságok szerint, a takarékbetétek forgalmát, a betétek meg-
osztását a kamatláb nagysága és a takarékkönyvecskek
megosztását az összeg nagysága szerint. Jóval részletesebb
postatakarékpénztárunk statisztikája, mely a betevők foglalko-
zását is felöleli és így alapot nyújt az intézet szociálpolitikai
működésének elbírálására.

Fundált bank-kölcsönkötvények.

Az osztrák kormány néhány hó előtt törvényjavaslatot
nyújtott be a parlamenthez a fundált bankkötvényekről, mely
előzetes tárgyalás végett az urakháza által kiküldött külön
bizottsághoz utasított. E bizottság jelentékeny módosításo-
kat eszközölt a törvényjavaslaton s munkálatait *Mauthner*
Gusztáv igazgató, mint bizottsági előadó által készített jelen-
tés kapcsán terjesztette az urakháza elé.

A jelentés szerint a törvényjavaslat párhuzamos törvény
lesz az 1874. ápril 24-iki törvény mellett, mely a záloglevelek
tulajdonosainak nyújt jogvédelmet. A záloglevelek mellett
ugyanis utóbbi időben a kisorsolható bankkötvények egy új
neme keletkezett, melyek csak a biztosíték tekintetében külön-
böznek a záloglevelektől. 1900. évi december hó 31-én
Ausztriában a forgalomban levő enemű kötvények értéke
mintegy a következő volt: községi kölcsönkötvény 401.000.000,
vasuti kölcsönkötvény 18.000.000, melioracionális kölcsönkötvény
6.000.000, iparhitelkötvény 2.200.000 k. Az ezek tekintetében
alkotandó törvény célja az, hogy a záloglevéltörvény határoz-
mányait általánosítsa s a záloglevelekkel azonos jellegű fundált köl-
csönkötvényekre is kiterjessze, mely célból az új törvény
elrendeli, hogy az enemű kölcsönkötvények tulajdonosainak
különös biztosítékul szolgáló vagyonrészek már eleve ilye-
nekül jelöltesse meg, e vagyonrészek más hitelezők javára
való megtámadása elháríttassék, e célból a biztosítékot képező
vagyonrészek kellő időben vinkuláltassanak, egy kirendelendő
kormánybiztos által evidenciában tartassanak, oly módon, hogy

ennek beleegyezése nélkül a kérdéses vagyonrészek felett
máskép rendelkezni tiltva legyen.

A törvényjavaslatot — a bizottság új szövegezése alap-
ján — a következőkben ismertetjük:

Az 1. § kimondja, hogy azok a bankok, amelyek bemutatóra
szóló, vagy üres forgatmányal továbbadható oly kölcsönkötvényeket
bocsátanak ki, melyek megfelelő biztosítékkal bírnak, kötelesek a
biztosítékul szolgáló vagyonrészt alapszabályaikban határozottan meg-
jelölni. Ily intézkedés nélkül fundált kölcsönkötvények ki nem bocsát-
hatók. Ha valamely bank többnemű fundált kölcsönkötvényt bocsát ki és
esetleg zálogleveleket is forgalomba hoz, a biztosítékul szolgáló vagyon-
részek egy a kölcsönkötvények minden egyes csoportjára, valamint a
záloglevelekre nézve elkülönözve állapítandók meg.

A 2. § értelmében követelések és értékpapírok csak akkor szol-
gálhatnak biztosítékul, ha ezekre nézve a zálogjog nyilvánkönyvileg
bejegyztetett, vagy ha azok tekintetében a fizetési kötelezettséget az
állam, az osztrák tartományok egyike vagy valamely belföldi nyilvános
testület elvállalta, illetőleg értékpapírok akkor is, ha azok törvényileg
óvadékképeseknek vannak kimondva.

A 3. § kimondja, hogy fundált kölcsönkötvények tulajdonosai
a biztosítékul szolgáló vagyonrész tekintetében előjoggal bírnak és
más hitelezők e vagyonrészekre csak a kötvénytulajdonosok részére
biztosított előjog sérelme nélkül vezethetnek végrehajtást. Csőd esetén
a bank eme vagyonrészei külön tömeget képeznek, melynek értéké-
ből a kölcsönkötvény-tulajdonosok más csődhitelezőket megelőzőleg
nyernek kielégítést.

A 4. § szerint a bank a biztosítékul kijelölt vagyonrészek
fölött csak a kirendelt kormánybiztos beleegyezésével rendelkezhet,
aki ezt az engedélyt csak az esetben adhatja meg, ha általa a
kötvénytulajdonosok alapszabályszerű jogai nem csorbíthatnak.

Az 5. § elrendeli, hogy a bank azon írásbeli nyilatkozata, mely
szerint a megjelölt vagyonrész a kölcsönkötvény-tulajdonosok biz-
tosítékul szolgál, egy nyilvános könyvbe bejegyzendő. Oly követelé-
sekről, melyek biztosítékul szolgálnak, de nyilvánkönyvileg nincsenek
bejegyezve, az illető adósok értesítendőek. Ha készpénz és értékpapírok
szolgálnak biztosítékul, ezek elkülönözve s a kormánybiztos által
ellenzárólva kezelendőek, egyes esetekben azonban az ellenzárolás
eszközletét a kormánybiztos mellőzheti.

A 6. § szerint a biztosítékknak a nyilvánkönyvből való törlésé-
hez a kormánybiztos engedélye szükséges.

A 7. § kimondja, hogy a nyilvánkönyvbe való bejegyzés és
törlés bélyeg- és illetékmentes.

A 8. § arra kötelezi a bíróságokat, hogy ha fundált kölcsön-
kötvények kibocsátására jogosult bank ellen végrehajtás rendeltetik el,
erről a kormánybiztosot egyidejűleg értesítsék s ha ez a bíróságot a
végrehajtásnak kellő módon korlátozása végett megkeresi, előlött a
bíróság a felek meghallgatása nélkül határoz. Ha a kormánybiztos azt
látja, hogy a végrehajtás foganatosítása a kölcsönkötvény tulaj-
donosainak érdekeit veszélyezteti, ezek jogainak megvédése céljából
közös ügygondnok kinevezését van joga kérelmezni. Az ügygond-
nokot csőd esetén a csődbíróság hivatalból nevezi ki.

A 9. § feljogosítja a pénzügyminisztert, hogy az 1. §-ban minő-
sített kölcsönkötvények szelvényei tekintetében illetékmentességet
engedélyezhessen.

A 10. § kimondja, hogy az 1. § szerinti oly kölcsönkötvények,
melyek tekintetében a kezességet a Reichsrathban képviselt királysá-
gok és országok egyike elvállalta, pupillaris biztosítékokul és óvadécul
elfogadandók.

A 11. § a 9-ik §-ban biztosított kedvezménynek más, e §-ban
fel nem sorolt biztosítékokra kiterjesztésének eseteit és módosztatit
állapítja meg.

A 12. § bizonyos esetekben a kormánybiztosi teendőekkel a
tartományi bizottságot vagy az ez által kinevezett biztost ruhazza fel.

A 13. § kimondja, hogy a jelen törvény határozmányai a már
fennálló bankokra s az ezek által kibocsátott, az 1. §. határozmányai-
nak megfelelő kölcsönkötvényekre is kiterjednek. Azt a határidőt,
mely alatt a már fennálló bankok a 4. §-ban felemlített rendelkezések-
nek eleget tenni kötelesek, a pénzügyminiszter rendeleti uton álla-
pitja meg.

A 14. § kimondja, hogy a törvény határozmányai a zálogleve-
lekre nem terjednek ki.

A 15. § a törvény végrehajtásáról intézkedik.

W.

Azon t. előfizetőinkhez, akiknek előfizetése lejárt, vag
legközelebb lejár, azt a kérelmet intézzük, hogy

**előfizetésük megújítása iránt mi-
előbb intézkedni sziveskedjenek.**

A közgyűlés mérlegvizsgálati joga.

— Válaszok a Magyar Pénzügy f. évi 41. számában közölt nyílt kérdésre.* —

I.

A keresk. törvény 179. §-ának 2-ik pontját olvasva, kétségtelen, hogy a közgyűlésnek nemcsak jogában áll, de kötelessége is a mérleget megvizsgálni, amiből önkényt következik, hogy ha a mérleg hibás, annak kellő helyesbítéséről gondoskodnia kell. Jelen voltam egy közgyűlésen, mely az igazgatóság által betervezett és a közgyűlés által jóváhagyott mérleget nem fogadta el, hanem a saját kebeléből külön bizottságot küldött ki a mérleg újból való összeállítására végett. A felmerült változásokat aztán — a közgyűlés határozatára való hivatkozással — vezették keresztül az előjegyzék-naplón és a főkönyvön.

A főkönyvi számlákat azonban feltétlenül le kell zárni s az új év kezdetén újból megnyitni, annival is inkább, mivel a közgyűlés számos pénzügyi intézettel csak március havában tartatik meg s 2—3 hónapig annyi hátralék gyűlne fel, hogy a könyvelésen eligazodni nem lehetne.

(H.-M.-Vásárhely.)

Czikó János
a Hódmezővásárhelyi népbank könyvelője.

II.

A Magyar Pénzügyben megjelent első kérdést a kereskedelmi törvényre támaszkodva jogi szempontból kell megítélnünk és erre vonatkozólag kereskedelmi törvényünk 179. §-a következőket mondja: «Azon tárgyak, melyek fölött minden esetben a közgyűlés határoz, következők: A számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása.» Ezen passzusból tisztán kivehető, hogy a közgyűlés elé terjesztett évi mérleg még nem tekinthető megtámadhatatlan okmánynak, mivel az csak közgyűlési határozat alapján válik jogerőssé. Miből következtetve, természetes, hogy a közgyűlés elé terjesztett mérleg megtámadható, illetve a közgyűlési határozathoz képest jóváhagyható és megváltoztatható.

Az első kérdésre adott válaszból kiindulva, nézetem szerint határozottan állítható, hogy a könyvek lezárása és az egyenlegek elővezetése csak a mérlegnek a közgyűlés által való jóváhagyása után történhetik; ez, kereskedelmi törvényünk értelmében, azzal dokumentálható, hogy a törvényszék is a felügyelő-bizottság által felülvizsgált és a közgyűlés által elfogadott mérleget kéri előterjeszteni. Tekintve, hogy a törvényszék elé terjesztett mérleg a könyvek hű kivonatát képezi, utólagos javítások alapján összetakolt mérleget a törvényszék, véleményem szerint, jogosan visszautasíthatna, ha a közgyűlés jegyzőkönyvéből kitétnék, hogy azon a könyvek lezárása után történt változás. Alig hiszem azonban, hogy ilyen kivételes esetek a gyakorlatban előfordulnának. Hiszen az egész könyvvitel prakszison alapuló tudomány lévén, annak teóriájával vajmi kevés praktikus könyvelő törődik.

Ha a könyveket többnyire mégis a felügyelő-bizottság felülvizsgálása után, a közgyűlés jóváhagyó határozata előtt zárják le, az a kereskedővilág ezen jelszavának: «az idő pénz» tudható be.

(Temesvár.)

Weisz Ferenc
bankhivatalnok.

III.

A Magyar Pénzügy f. évi 41. számában felvetett kérdésre adott válaszok közül egészen magamévá teszem Lampel nézetét s csak azt teszem hozzá, hogy nemcsak a közgyűlésnek van feltétlen joga a mérleget megváltoztatni, hanem a törvényszéknek is. A törvényszék utasíthatja az igazgatóságot, hogy az eléje terjesztett s már közgyűlésileg is jóváhagyott mérleget, ha az nem a törvényben taxatíve felsorolt szempontok figyelembe vételével készült, változtassa meg és az új, helyes mérleget közgyűlési jóváhagyás után ismét terjeszse be.

Ha a mérleg felállításánál mindig a rendes kereskedő gondosságával s a kereskedelmi törvény által felállított szabályok figyelembe vételével járnának el, nem jutna zavarokba sok intézet, vagy legalább

*) Lásd a Magyar Pénzügy f. évi 42. számát is.

is nem oly hirtelen váratlanul. Ezesetben ez a kérdés sem lett volna felvetve. Megtámadhatatlan akkor lesz a mérleg, ha az év folyamán könyvelt tételek igazak s ha a mérleg tételei megfelelnek a valóságnak, azaz egyeznek a keresk. törvény által előírt módon felvett s elbírált leltár tételeivel. Az így felállított mérleget minden tényező jóvá fogja hagyni s kell is, hogy jóváhagyja és ekkor eszik a pénzügyi ügyvitel szabályozásának szüksége is, mert az évszázadokon át bevált kettős könyvvitel a maga valódi egyszerű alakjában feltétlen biztosítást nyújt minden bűnös kezelés ellen s lehetővé teszi az esetleges bűn korai felderítését.

(Szatmár.)

Szathmári Károly
a Gazdasági és iparbank tisztviselője.

IV.

A fölvetett kérdésre két szempontból lehet megfelelni. Az egyik a felügyelő-bizottsági tag válasza, a másik a könyvvezetőé. Mint felügyelő-bizottsági tag, föltétlenül azt válaszolom, hogy a közgyűlés által megkivánt kötelezettségnek és a keresk. törvény idevonatkozó rendelkezésének akkor felelünk meg leghelyesebben, ha az üzleti könyvek közül legalább a főkönyvet, naplót csak a közgyűlés után zárjuk le. Ez esetben lehetővé válik, hogy a közgyűlés a felállított mérlegben változtatásokat eszközöljön, illetve, hogy ezen változtatásokat üzleti könyveinkben a könyvvezetés szabályainak megfelelőleg keresztülvihezzük.

Ha azonban a kérdést gyakorlati szempontból vizsgáljuk és tekintetbe vesszük azon körülményt, hogy a legtöbb intézet közgyűlését csak március vagy április havában tartja, célszerűnek bizonyul az üzleti könyveknek a közgyűlés előtt való lezárása, már csak azért is, mert a könyvek a közgyűlés napjáig, 3—4 hónapig a jour nem vezethetők. Meg vagyok győződve, hogy ezen zárlat által semmi olyan károsodás nem történik, amelyért szükséges volna a zárlatot függőben tartani. A legkritikább eset volna, ha valahol a közgyűlés a megállapított, az igazgatóság és a felügyelő-bizottság által megvizsgált mérlegben változtatna. Sőt ezen kivételes esetben is, a könyvekben a változások elkönyvelhetők, mely tételek bevezetése kissé szabálytalan ugyan, de a könyvek hitelességén mit sem változtathat. Hiszen hogyha olyan felügyelő-bizottsági tagok vizsgálják könyveinket, kik a könyvvezetésben csak némi jártassággal is bírnak, a pár számlán megejtett ismételt zárlatot kifogásolni nem fogják.

Szerény véleményem tehát az, hogy az üzleti könyvek a közgyűlés előtt minden aggodalom nélkül lezárhatók, föltéve, hogy a nyers-mérleg és az összes segédkönyvekből készített kivonatok a főkönyvet megegyeznek.

(Kolozsvár.)

Mezei Simon
az «Erdélyrészi jelzálogbank» főkönyvelője.

V.

Annak a kérdésnek a felvetése, hogy jogában van-e a közgyűlésnek az eléje terjesztett mérleget módosítani, azaz helyesíteni, hasonló egy olyanforma kérdés feltételéhez, hogy a tulajdonosnak szabad-e tulajdona felett rendelkezni. Szerencsére a kérdést az összes felszólalók igenlőleg oldották meg, szerencsére — mondom — mert árnyat vetne pénzügyi szakembereink felfogására és képzettségére, ha akadna közöttük olyan, aki a közgyűlésnek a mérleg megváltoztatásához való jogát kétségbe vonná.

Ez a kérdés tehát el van döntve, de nincs eldöntve a kérdés igenlőleg való megoldásából származó azon további kérdés, hogy miként gyakorolja a közgyűlés az öt kétségtelenül megillető jogot. Maga a közgyűlés nem foglalkozhatik a mérleg újból való felállításával, azaz a mérleg kifogásolt tételeinek rektifikálásával, mert ez hosszabb időt s oly számadási műveleteket igényel, melyek a közgyűlésen végre nem hajthatók. A legtöbb esetben az igazgatóságot sem bízhatja meg újabb mérleg felállításával, mivel az igazgatóság kénytelen következetes maradni s esetleg ismét csak a kifogásolt, szerinte helyes mérleget mutatná be. Tehát quid tunc?

A kérdés a körülményekhez képest többféle módon oldható meg: Ha például a közgyűlés azért kifogásolja a mérleget, mert annak valamelyik tétele az aktív, vagy a passzív vagyont nem helyesen emeli

illetve csökkenti, ha nevezetesen arról van szó, hogy bizonyos kétes követelések jóknak vétettek fel, ez esetben a közgyűlés határozatilag utasítja az igazgatóságot a kérdéses tétel helyesbítésére, azaz emelésére vagy leszállítására és az igazgatóság köteles ezt a közgyűlési határozatot végrehajtani. Ha azonban a közgyűlés azért nem fogadja el az eléje terjesztett mérleget, mert oka van feltételezni, hogy annak több tétele nem helyes, de a kívánatos helyesbítés rögtönösen numerice meg nem állapítható, ez esetben a közgyűlés elnapolja magát és szakértő bizottságot küld ki saját kebeléből a mérleg helyesbítése végett. Ez a bizottság aztán az általa felállított mérleget — akár aláírják azt az igazgatóság tagjai, akár nem — megvizsgálás végett a felügyelő-bizottság elé terjeszti s annak és saját jelentésének kapszán mutatja be az ismét egybehivandó közgyűlésnek.

Hanem hát a kérdésre adott válaszok között olvastam én egy bámulatot ébresztő választ is, melyet szó nélkül hagynom nem lehet. Ezt a választ Rill Nándor adja, aki — úgy látszik — nem annyira a pápa, mint inkább a könyvelés csalhatatlanságában helyez erős hitet. Szerinte, ha az egyenleg-kimutatás végső tételei a mérleg végösszegeivel azonosak, akkor a mérleg minden változtatás nélkül feltétlenül helyben hagyandó. No lám, mennyire összezavarja az elfogult könyvelő a lényegget a külső formával. Rill ur szerint tehát szerepelhetnek a könyvekben hamis tételek, fiktív követelések, pince-váltók, értékpapírok, melyek nem léteznek, takarékbetétek, melyek az intézetnél soha el nem helyeztek, tulbecsült felszerelések, stb., ez mind bliktri akkor, ha a nyers mérleg, meg a mérleg «stimmel». Rill szerint ez esetben a közgyűlés a legnagyobb gaszágokat is szankcionálni köteles, mert az egyenlegek azonosak, de hogy miként keletkeztek és mit lepleznek, azt — Rill szerint — a közgyűlésnek nincs joga vizsgálni. Igen, így keletkeztek és így hagyattak jóvá a b.-csabai, aradi, kiscelli, egri, soproni mérlegek. Pompásan «stimmeltek» azok és mégis tömérdek gaszágot lepleztek. Ez ellen a Rill-féle könyvelési elmélet ellen tehát tiltakozni kell, mert a visszaélések hatványozva szaporodnának, ha a közgyűlések fejet hajtának Rill ur elmélete előtt.

Sz. E.
volt pénzügyi igazgató

Érdekes jogesetek.

Kereskedő-e az építési vállalkozó?

Van a kir. Kuriának olyan döntvénye, amely kimondja, hogy az építési vállalkozó, amennyiben ingatlant állít elő, a keresk. törvény értelmében nem tekinthető kereskedőnek. Egy adott eset alkalmából azonban a kir. Kuria, mindkét alsóbiróság ítéletének megsemmisítésével, az építési vállalkozó által kötött ügylet kereskedelmi ügyletnek minősítette és felperest keresetével a kereskedelmi bírósághoz utasította. Történt ez azon az okon, mivel a per folyamán igazolva lett, hogy felperes bejegyzett cégű üvegáru-kereskedő, de alperes is magát kifejezetten kereskedőnek nevezi, maga az ügylet pedig azért minősítendő kereskedelmi ügyletnek, mivel alperes iparszerűleg foglalkozik a beépítéshez szükséges anyagoknak és ingó dolgoknak ebből a célból való megszerzésével és szállításával. Ennélfogva — mondja az indokolás — a jelen kereset alapjául szolgáló ügylet, amely szerint felperes alperes részére az ezáltal harmadik személy megrendelésére épített házakhoz az üvegtáblák szállítására és a házakba beillesztésére vállalkozott, kétségtelenül mindkét fél kereskedelmi üzletének folytatásához tartozik és nem esik a K. T. 262. §-ának tekintete alá, mert annak tárgyát nem az építendő ingatlan, mint ilyen, hanem a beépítéshez szükséges ingó dolgok szállítása és feldolgozása képezte. (Kuria, 1901. évi 7039. sz. a.)

A biztosítási jogból.

A biztosítás céljával és lényegével ellenkezik a kártérítést megvonni ott, hol a biztosított a káresetet elő nem idézte, amiből következik, hogy a biztosító felelőssége csak akkor nem áll fenn, ha a biztosított cselekménye vagy mulasztása és a káreset között okozati összefüggés forog fenn. Ha nem állapítatik meg, hogy a biztosítottnak az a ténye, mely szerint a raktár padlásán gyulékony tárgyakat tartott, idézte elő a tűz keletkezését, a kereskedelmi törvény 477. §-ában meghatározott vétkesség nem állapítható meg. (Kuria, 1901. május 14-én 132/900. szám.)

Pénzügyi döntvények.

— A közigazgatási bíróság elvi döntései. —

A visszafizetendő felemelt illeték után is jár késedelmi kamat.

A közigazgatási bíróság: a panasznak helyt ad s ehhez képest elrendeli, hogy panaszló részére az általa befizetett illetéknek egész összege után téríttessék meg az 5%-os kamat.

Indokolás: A királyi pénzügyigazgatóság panaszszal megtámadott végzésével a panaszló terhére Kj. 43/96. t. a. előirt 50 forint illetéknek törlesztését ügyfél felebbezése folytán elrendelvé, egyúttal a már befizetett 20 forintnak, valamint az egyszeres illetéket képező 10 forint után a befizetés napjától járó 5%-os téritményi kamatoknak kifizetését elrendelte. Panaszló azt kéri, hogy ne csak a befizetett egyszeres illeték után, hanem a befizetett felemelt illeték rész után is fizetessék az 5%-os kamattéritmény. Panaszlónak ez a kérése teljesen jogos alapon nyugszik, mert az 1881: XXXIV. t.-cikk 24. §-a minden megkülönböztetés nélkül határozottan rendeli, hogy a kincstár a helytelenül kiszabott, illetéktelenül bevett és visszatérítendő illeték után a jogosított félnek a befizetés napjától a visszaüvályozásról kiadott értesítés kézbesítése napjáig bezárólag számítva fizeti a felemelt illeték is értendő. (2394/1900. P. sz.)

A városok és községek által királyi szabadalom (privilegium) alapon birt vásárjog

jövedelme járadékadó tárgyát képezi. A közigazgatási bíróság: a panasznak helyt nem ad.

Indokok: Nem lehetett ennek a jognak helyt adni a b.-i királyi pénzügyigazgatóság és az U. vármegyei közigazgatási bizottság határozatának törvényes indokain kívül még azért sem, mert a panaszos nagyközség által bemutatott adománylevélből nyilván kitűnik, hogy a község a vásárjogot királyi szabadalom (privilegium) alapján bírja és gyakorolja s így a község vásárjoga magánjogi természetű, tehát a vásárjog jövedelme az 1875. évi XXII. t.-cikk 1. §. 3. pontja, az egyenes adótörvények és szabályok hivatalos összeállításában I. kötet 194. lapján olvasható 18. §-a, valamint a magyar királyi pénzügyi miniszternek 1882. évi 41,784. számú körrendelete (1882. évi Magyarországi Rendeletk Tára 1236. lap) értelmében is, tőkekamat- és járadékadó tárgyát képezi. Megjegyztetetik, miszerint a panasznak ama hivatkozása, hogy V. városát a P. vármegyei közigazgatási bizottság a vásárjog jövedelme után kivett adó alul felmentette, tévedésen alapul, mert a panaszhoz csatolt határozatból kétségtelenül megállapítható, hogy P. vármegye közigazgatási bizottsága V. városát nem a vásárjog jövedelme alul mentette fel, hanem a V. városa által, az országos és heti vásárokat kivételével, a magyar kir. belügyminisztérium engedélye alapján szedett tőrfoglalási illetékekre (helypénzekre) mondta ki, hogy azok közzadó természetűek s mint ilyen, tőkekamat- és járadékadó alá nem vonhatók. (19,833/1899. P. sz.)

A váltóhitelezésére kiállított jelzalog lekötések

II. fokozat szerinti illeték alá esnek.

A közigazgatási bíróság 1900. évi 5607. sz. határozata.

A közigazgatási bíróság a panaszt elutasítja, mert:

a II. fokozat szerinti illeték attól a csak 50 kros bélyeggel ellátott biztosítéki és váltókezességi okirattól követeltetik, amelynek kiállító panaszló intézet javára 3600 frt váltóhitelezés biztosítására a zálogjog bekebelezését megengedték. A kincstár követelése törvényes alapon nyugszik, mert az ill. dijj. 54. tétel értelmében, miután az idézett tétel második bekezdésében foglalt kivételes eset fenn nem forog, amennyiben az okirat nem a pénzügyi hitelegylet tagjai által állított ki, az okirat mint jelzalog lekötés azon kötelezettség értéke szerint, amelyért a jelzalog adatott, II. fokozatu bélyegilleték alá esik.

Illetékügyi értékebevállás.

Illetékügyekben a felek értékebevállás miatt nem bírsághozhatók. (5540/1898. P. sz.)

A nyugdíjalap kamatai a nyers jövedelemből le nem vonhatók.

Üzleti adó megállapításánál a tartalék- és nyugdíjalap után felszámított kamatok a nyersjövedelemből le nem vonhatók. (717/1900. P. sz.)

Beadványok bélyegei.

I. Denaturált szesz eladásra jogosultnak a pénzügyigazgatósághoz intézett oly beadványa, melyben a denaturált szesznek honnan történt beszerzését bejelenti, bélyegmentes. (5099/1901. P. sz.)

II. Denaturált szesz elárulásának engedélyezése iránt benyújtott kérvény ivenkint 1 koronás bélyeggel látandó el. (14,518/1900. P. sz.)

III. A vásárjog bérlője által pótvásár engedélyezése iránt benyújtott kérvény ivenkint 1 korona bélyeggel látandó el. (14,192/1900. P. sz.)

Pénz- és értékpapírpiaç.

Budapest, okt. 23.

A médió által előidézett feszültség tartja magát, ami igen természetes, mivel a médióhoz az ultimó igen közel esik és ha már az októberi médió nem várt feszültséget idézett elő, senki sem számított arra, hogy ez az ultimó elmulása előtt megszűnik. De végre is mi a valódi oka a nem várt feszültségnek, mert hiszen a közlegő ultimó igényeit sokra nem becsülik, a kereskedelem mindenütt pang s az értéktőzsdék csak igen mérsékelt mennyiségű tőkét vesznek igénybe. E kérdésre megadja a választ a francia pénzügy helyzete. Párisban a pénz hónapok óta folyvást olcsó volt, a kamatláb mintegy megdermedve a minimális fokon állott s az elhelyezést kereső tőke egész Európát elárasztotta. Ez a körülmény tartotta vissza a többi pénzügy piacokat a kamatláb-emeléstől, noha arra különösen Németországban a hajlam már hosszabb idő óta meg van. Most egyszerre felszabadultak a pénzügy piacok a lidércnyomás alól; Párisban a kamatláb rohamosan emelkedik, a francia tőke drágul s visszavonul az angol és német piacokról. Ennek következtében a francia tőke által támasztott élénk verseny szűnőben van és az angol és német tőke elérkezettnek látja az időt arra, hogy hasznot huzzon a szituációból s a visszavonuló francia tőke által többé ki nem elégített hiteligenyeknek drágábban kínálja a pénzt. Hogy Párisban miért lépett fel a feszültség, az még nincs felderítve; állítólag egy új orosz kölcsön jegyzésére készül a párisi pénzügy piac, amely kölcsön természetesen többet fog behozni az eddigi $1\frac{3}{4}\%$ kamatnál. Bármint van, tény az, hogy a feszültség Párisból indult ki s valószínűleg addig fog tartani, amíg a francia tőke, mely bőven van, ismét kilép a világverseny terére.

A *belföldi pénzügy piacra* a külpiaçok irányzata gyakorol befolyást és noha a pénzügy kereslet alig fokozódott, a kamatláb lassan mégis emelkedik. Bécsben a pénz drágább, mint Budapesten s elsőrendű bankváltók is nehezen helyezhetők el a hivatalos rátán alól, míg malomváltók $\frac{4}{4}$, tárca-váltók $\frac{4\frac{3}{4}}{4}$ — $\frac{5\frac{3}{4}}{4}\%$ -ot fizetnek. Az ultimó közelsége folytán a pénzügy kereslet kissé emelkedőben van ugyan, de jó váltókban hiány mutatkozik.

Az *Oszták-magyar bank* ultimó-kimutatása szerint a váltóállomány 164 millióval csökkent, az ércfedezet pedig újból 117 millióval emelkedett s az 1411 millió koronát meghaladja. Az előző év hasonló időszakában a váltótárca 54 k.-val volt nagyobb, valószínűnek tartják azonban, hogy az ultimó most is felemeli 25—30 millióval a jegybank váltóállományát.

A *külföldi pénzügy piacokon* a kamatláb-viszonyok kezdenek egalizálódni, azaz az eltérés egyre csökken s egészben véve alig $\frac{1}{2}\%$ -ot tesz ki.

Berlinben, habár a Német birodalmi bank váltótárcája október hó közepén 633 millió márkával apadt, a magánkamatláb mégis emelkedett s pénz 3% -on alól nem kapható, az ultimópénz pedig $3\frac{3}{4}\%$ kamatot fizet. Oka ennek a francia tőke megdrágulása, de egyszerűen az, hogy az őszi forgalom egyre nagyobb igényekkel lép fel. *Londonban* $2\frac{13}{16}\%$ -ig emelkedett a magánkamatláb, mert a francia tőke kezd a londoni piacról elvonulni, a pénzügy kereslet pedig növekedést mutat. Az Angol bank váltótárcája az ultimó-kimutatás szerint 348,000 ft. csökkenést mutat ugyan, de azóta emelkedés állott be. Biztosra veszik, hogy az Angol bank még e héten fel fogja emelni 3% -os kamatlábát és pedig valószínűleg $3\frac{1}{2}\%$ -ra. A bank helyzete kedvezőbb ugyan, mint a múlt évben, de Egyiptomba és a kontinensre jelentékeny mennyiségű arany vitetett ki és mivel az angol váltóárfolyam Párisban szemben rosszabbodott, a kamatlábemelés az aranyban Franciaországba áramlását akarja meggátolni. *Párisban* a kamatláb már $2\frac{5}{8}\%$, a pár hét előtti $1\frac{1}{2}\%$ -nál tehát $1\frac{1}{8}\%$ -kal magasabb. Ez igen nagy ugrás, mindazonáltal valószínűnek tartják, hogy a magánkamatláb 3% -ig fog felmenni. A Francia bank váltóállományának 764 millió

frankkal emelkedése mutatja a pénzügy kereslet növekvését, míg a bank aranykészlete 56, ezüstkészlete 57 millióval csökkent.

A jegybankok legutolsó kimutatásai:

Oszták-magyar bank:		okt. 7-én	okt. 15-én
		k o r o n a	
Érckészlet	---	1,400.083,081	1,411.798,414
Váltótárca	---	356.817,239	340.352,034
Lombard	---	63.637,000	60.380,050
Bankjegyforgalom	---	1,507.847,720	1,511.440,330
Adómentes jegytartalék	---	207.684,000	223.697,000
Német birodalmi bank:		okt. 7-én	okt. 15-én
		m á r k a	
Érckészlet	---	831.277,000	860.680,000
Váltótárca	---	990.800,000	927.483,000
Lombard	---	101.608,000	76.824,000
Bankjegyforgalom	---	1,365.153,000	1,283.623,000
Adómentes jegytartalék	---	225.485,000	307.015,000
Angol bank:		okt. 10-én	okt. 18-án
		font sterling	
Érckészlet	---	38.273,000	37.177,000
Váltótárca	---	27.666,000	25.964,000
Bankjegyforgalom	---	30.795,000	29.696,000
Összes tartalék	---	26.240,000	25.256,000
Bankjegytartalék	---	24.793,000	23.092,000
Francia bank:		okt. 10-én	okt. 18-án
		f r a n k	
Aranykészlet	---	2,342.062,000	2,335.900,000
Ezüstkészlet	---	1,161.237,000	1,155.600,000
Váltótárca	---	436.175,000	408.900,000
Bankjegyforgalom	---	4,061.933,000	4,088.000,000

Az *értékpiacon* már az előző hét második felében észrevehető volt az irányzat lanygulása, noha a múlt héten egyes értékek még jól megállták helyüket s a veszteségek jelentéktelenek voltak. E héten azonban a hangulat határozottan kedvezőtlené vált s ritka esetek közé tartozik, hogy ennek okát kivételesen nem a külpiaçok ellanygulása, hanem közelebb fekvő ok képezi. Ezuttal a lombardok árhanyatlása adta meg az irányzat alapszínét; a déli vasut helyzete kedvezőtlen, sőt arról is hírek szárnyaltak, hogy a vasut kénytelen lesz az elsőbbségi kötvények tulajdonosaival a biztosított kamathozam tekintetében kompromisszumra lépni, ami egyértelmű az időleges fizetéseképtelenség bevallásával. Ennélfogva a déli vasut értékei, kivált Bécsben, erős kínálat tárgyát képezték és mivel feltételezhető, hogy ha az egyik vasut jövedelme csökken, a másik vasut sem dicsekedhetik kiváló sikerekkel, a lanygulás az oszták-magyar államvasutak értékeire is kiterjedt. Ezzel meg volt adva a jel az általános gyengülésre, melynek nyomása alatt főleg a nemzetközi értékek szenvedtek, mert helyi értékekben alig volt üzlet. Később azonban a déli vasut ügye higgadtan itéltetett meg s némi javulás állott be, melyről az a nézet, hogy tartós marad. Az ellenkezőtől félni nincs is ok, sőt ha a kormány beváltja ígértef s munkát ad a pangó iparnak, a tőzsde arca csakhamar fel fog derülni.

Járadékok és egyéb állami értékek piacán a múlt heti fellendülést visszaesés váltotta fel. *Aranyjáradék* nem változott ugyan, de *koronajáradék* kissé gyengült, *regüle- és földterhermentesítési* szintén hanyatlottak. *Oszták egyesített járadékok* árfolyama jelentékenyen esett.

Záloglevelek közül földhitelintézet esett, jelzálogbank emelkedett.

Bankrészvények a később beállott javulás dacára mind visszaesést mutatnak, azonban a veszteségek jelentéktelenek; *magyar hitel* nagyobb mérvű, *oszták hitel* kisebb árgyengülést szenvedett. Legtöbb — 12 k. — árfolyást *magyar ipar- és kereskedelmi bank* mutat. *Jelzálogbank* és *leszámító gyengültek*. *Bankgyesület* részvényeiben, Frankl vezérigazgató visszalépése folytán, élénk kínálat fejlődött ki.

Takarékpénztárak stagnáltak, csupán *egyesült budapesti* mutat 35 k. árfolyást.

Biztosítók közül magyar jég kevésse emelkedett.

Gőzmalmok nem változtak.

Bánya- és téglarészvények közül *északmagyar* 12 k. árfolyást ért el; *salgótarjáni és magyar aszfalt* kevésse gyengült.

Vasművek sorából csupán rimamurányi forgott a piacon. Árfolyamát a kínálatok lenyomták, de veszteségének egy részét behozta.

Más iparvállalatok közül magyar és nemzetközi villamossági lanyhultak, nemzetközi waggonkölcsönző 30 koronával javult.

Közlekedési értékek piacán dunagőzhajózási mutat emelkedést. Déli vasút 6 k.-val esett, osztrák-magyar államvasút szintén jelentősen ingadozott, később azonban javult. Közúti és villamos városi szintén hanyatlottak; veszteségük majdnem egyenlő.

Sorsjegyek közül magyar vöröskereszt és osztrák hitelsorsjegy drágább, Bécsvárosi olcsóbb lett.

Valuták és devizák árai nem egyenlők. Olasz bankjegy és váltók olasz bankpiacokra estek, egyebek kevésbé feszültek.

Az árupiacról.

Budapest, okt. 23

A budapesti gabonatözsde árjegyzései:

Gabonafaj	O k t ó b e r					
	17	18	19	21	22	23
Buza októberre	8.03	8.02	8.06	8.04	80.1	8.03
» ápr. 1902.	8.33	8.33	8.36	8.84	8.32	8.32
Rozs októberre	7.11	7.12	7.15	7.10	7.09	7.11
» ápr. 1902.	7.18	7.19	7.17	7.15	7.15	7.14
Tengeri máj. 1902.	5.11	5.11	5.12	5.10	5.09	5.08
Zab októberre	6.91	6.90	6.94	6.93	6.91	6.91
» ápr. 1902.	7.20	7.20	7.23	7.23	7.20	7.20

A lisztüzletben a szilárd árak tovább fejlődtek, miután a buzaüzlet a malmok élénk vételkedve folytán megszilárdult. Ezenkívül nemcsak a belföldi fogyasztás igyekszik szükségleteit beszerezni, hanem a monarchia másik fele is, nevezetesen Csehország téli szükségleteit szorgalmasan fedezi. Továbbá a malmok bécsi raktárait a hajózás zárta előtt ellátni igyekeznek. Mindemezt események a lisztpiacra kedvező hangulatot idéztek elő, minek folytán a malmok ismételt emelték áraikat. Az ezek következtében beállott kedvezőbb fogyasztás azt eredményezte, hogy a malmok készletei sem fehér, sem kenyérlisztekben nem emelkedtek, sőt utóbbiak tekintetében jó kereslet mellett továbbra is szükség mutatkozik.

Bor. Az idei szűret eredménye, az eddig beérkezett adatokból következtetve, mennyiségileg mögötte marad a várakozásnak, ellenben minőségileg azt messze felülmúlja. A szeptemberi derült, meleg napok rendkívül jól megérelték a bogyókat, de ez természetesen a mennyiség rovására történt, minélfogva majdnem minden borteremő vidékről jelentik, hogy a termés 15–25%-kal kisebb, mint 3–4 héttel a szűret előtt remélték. Ezek következtében a must ára rohamosan felszökött, annyira, hogy a borkereskedés, mely ez évben olcsó árakra számított, a helyzet megváltozása által meglepetvén, egyelőre várakozó álláspontra helyezkedett s csak a legszükségesebb bevásárlásokat eszközöli. Azonban általános az a nézet, hogy az új olasz boroknak a piacon megjelenése a hazai borok árainak jelentékeny visszaesését fogja eredményezni. Az utóbbi napokban egyes jelentékenyebb borvidékeken a must és ujbór ára következőleg jegyeztetett: Sopron fehér 30–32, vörös 26–30, Lengyeltóti must fehér 24–30, Moór must fehér 46–50, Villány fehér 30–34, Szegzárd fehér 22–28, Szeged siller 18–22, Bazin fehér 40–44, Fehértemplom fehér 20–24, Nagyvárad fehér 20–24, Eger fehér 30–32, Nyiregyháza fehér 16–18, Hajós siller 18–20, Nagy-Kálló fehér 16–18, Cegléd fehér 16–34, Szeged vörös 32–36, Nagykiszta fehér 16–18, Lengyeltóti fehér 24–30, Ruszt 62–66 k.

KÜLÖNFÉLÉK.

Állami és községi pénzügyek.

A kis pénzjegyek hiánya az üzleti forgalomban már annyira érethető, hogy úgy a két pénzügyminiszter, valamint az Osztrák-magyar bank kénytelenek a kérdéssel komolyan foglalkozni. Valószínű, hogy a két pénzügyminiszter már legközelebb törvényjavaslatot terjeszt be az ötkoronás ezüstpénzek kontingensének felemelésé végett. A 10 koronás bankjegyek 160 millió k.-ra szabott kontingenséből 83.3 millió korona már forgalomba hozatott s miután a bankjegyek csak az 5 ftos államjegyek ellenében adnak ki, látható, hogy ezen államjegyek bevonása mily gyorsan, talán nagyon is gyorsan megy végbe. Az állam papírjegy-égető gépei a bevont 5 ftosok megsemmisítése céljából megfeszített erővel dolgoznak, annyira, hogy hetenkint 14 millió k.

névértékű 5 ftost semmisítenek meg. Az Osztrák-magyar bank főtanácsa október 25-én, Budapesten megtartandó ülésében fog minden valószínűség szerint a kisebb pénz nemek hiányával, illetve ennek megszüntetése végett a 10 koronás aranyak forgalomba hozásával foglalkozni. Ettől a jegybank eddig azért idegenkedett, mert a forgalomba hozott kis aranypénzek hamar elkopnak s ez okból más államokban is tartózkodnak a kis névértékű aranyak forgalomba hozásától. Azonban a parancsoló szükség előtt a jegybank főtanácsa valószínűleg mégis meg fog hajolni.

Bank- és hitelügy.

Pranger József kitüntetése. A hivatalos lap október 24-iki száma a következő királyi kéziratot közli: «Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán rohonci Pranger József, az osztrák-magyar bank vezértitkárának, a pénzügyek terén kifejtett kiváló és sikerdus szolgálatai elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozom. Kelt Gödöllőn, 1901. évi október hó 18-án. Ferencz József, s. k. Gróf Széchényi Gyula, s. k.»

Az Osztrák-magyar bank pancsovai fiókja október 28-án fogja működését megkezdeni.

Az osztrák 4%-os koronajáradék. Tudva van, hogy az osztrák kormány által kikocsátandó 567 millió k. beruházási kölcsönből 250 millió koronát a Rothschild-konzorcium felében fix, felerészben optio mellett vett át s ebből 125 millió k.-t ez évi június 20-án 95-ös árfolyamon aláírásra bocsátott, mely igen kedvező eredménnyel folyt le. Most a konzorcium újból 20 millió korona erejéig kívánja az opciót gyakorolni s ebbeli elhatározását már tudatta az osztrák pénzügyminiszterrel. Az átvételi árfolyam most is 94% s a konzorcium a 20 millió k. járadékot szabadkézből fogja elhelyezni.

A Magyar földhitelintézet igazgatósága Zichy Andor gróft helyettes igazgatónak nevezte ki.

A Székelyegyleti első takarékpénztár (Székely-Udvarhely) okt. 13-án tartott rendkívüli közgyűlésén, mint már mult számunkban jelentettük, kimondta a felszámolást, a székelyudvarhelyi törvényszék azonban a felszámolást kimondó közgyűlés jegyzőkönyvét, a közgyűlés összehívásában és a mérlegben levő alaki hibák következtében, visszavonta. Az erről szóló végzést az intézet igazgatósága megfellebbezte, de azért a felszámolás újból való kimondása végett újabb rendkívüli közgyűlést hívott egybe nov. 17-ére.

A Székelyegyleti első takarékpénztár (Székely-Udvarhely) igazgatóságától vesszük a következő jelentést: A Székelyegyleti első takarékpénztár részvényesei október 13-án rendkívüli közgyűlést tartottak, melyen részvényesek nagyszámmal jelentek meg. Az összeállított mérlegből a meggyőződtek, hogy az intézet fizetési zavarát nem passzívái, hanem nagy mértékben lekötött aktívái okozták; ennélfogva elfogadták s határozatilag kimondták az igazgatóság azon javaslatát, hogy a lekötött aktívák felszabadítására és a kétséges helyzet elenyésztetésére a felszámolást veszik igénybe. Megalakították a célra a felszámoló-bizottságot és a felügyelőbizottságot is. Most a visszszámítási viszonyban álló bankokon van a sor, hogy a csendes kibontakozást, tulságos követeléseikkel ne akadályozzák meg. Ebben a tekintetben egyeseknek előzékenységét már tapasztalta az intézet, de sajnos, vannak olyanok, kik felül is biztosították magukat s ezáltal bizonyos mennyiségű aktívát egyelőre kivontak a kezelés alól. Ezek sem maguknak, sem az ügynek, sem a vidék gazdasági érdekeinek nem tesznek jó szolgálatot.

Az Aradi polgári takarékpénztár rt. felszámolás a reaktiválásának terve alig merült fel s máris oly ténynyel állunk szemben, mely nemcsak a reaktiválás tervét, de magát a felszámolás zavartalan lebonyolítását is veszélyezteti. Dengl Lajos, Stell Károly és Waldner Dávid aradi lakosok a felszámoló-bizottságnak, illetve a legközelebb tartandó közgyűlésnek azt az indítványt teszik, hogy a takarékpénztár kérjen csődöt maga ellen. Indítványukat azzal okolják meg, hogy — amint az kitűnik a felszámoló által közzétett kimutatásokból — habár a felszámolás kimondása óta három év eltelt, a fel-

számlók még mindig nem voltak képesek tiszta képét feltárni a valóságos helyzetnek és most három év után is csak azon szomorú látvány szemlélői vagyunk, mint meg az intézet a biztos pusztulás felé. Miután az évi jelentésekből az tűnik ki, hogy több mint 350,000 korona betét még kifizetve nincsen, alapos a félelem, hogy a felszámolás lassu menete felemészti a netáni jövedelmek nagyobb részét és a társasági vagyont a tartozások fedezésére sem lesz elegendő. A felszámolók, jóllehet akkor, amidőn a felszámolói tisztet elfogadták, kötelezték magukat a legrövidebb időn belül a társaság vagyont értékelni és a helyzetről tiszta képet nyújtani a részvényeseknek, azt mindezt nem tették és így *alapos a föltevés, hogy a társasági vagyont tényleg a tartozásokat sem fedezi.* Az indítványt különösen azzal okolják meg, hogy a csődnitást által azonnal bekövetkezik az igazgatóság és felügyelő-bizottság azon tagjainak felelőssége, akik törvénybe ütköző üzemekkel az intézetet tönkre tették.

A postatakarékpénztári törzsetét leszállítása Ausztriában. Az osztrák kereskedelmi miniszter a postatakarékpénztár csekkforgalmában az eddigi 200 k. törzsetét rendeleti uton 100 k.-ra szállította le. Ezzel a kormány a közóhajtásnak tett eleget, de egyszersmind lehetővé tette azt is, hogy a csekkforgalomban olyanok is részt vehetnek, kikre nézve a 200 k. törzsetét túl magas volt.

A felügyelő-bizottságok felelőssége. A Németországban felmerült bankbukások aktuálisá tették a felügyelő-bizottságok felelősségének kérdését, melyet ott most élénken pertraktálnak. A bíróságok ugyanis a bukott bankok és iparvállalatok felügyelő-bizottságainak tagjait szigorú felelősséggel terhelték, míg ezek a legtöbb esetben azzal védekeztek, hogy az igazgatóságok a káros ügyleteket velük már csak azok megkötése után közölték, minélfogva nem állott módjukban a veszélyt meggátolni. Ezt a védekezést azonban a bíróságok nem méltatják figyelemre, minélfogva most már a felügyelő-bizottságok erősebben hozzáálltak ellenőrzésbeli kötelességeik teljesítéséhez. Nevezetesen követelni kezdik, hogy az igazgatóság minden olyan nagyobb szabású ügyletet, mely a bank jövedelmezőségére és sorsára befolyással van, megkötés előtt a felügyelő-bizottsággal közölje, hogy ez, ha szükségesnek látja, veto-jogát kellő időben gyakorolhassa. A soproni bank bukása talán majd a magyarországi felügyelő-bizottságokat is hasonló álláspont elfoglalására fogja ösztönözni.

A «Pester Bank in Liquidation» felszámolói közhírré teszik, hogy a felszámolás eredményeként befolyván 76,680 frt és kiadván 76,680 forint, a felszámolás teljesen be van fejezve.

Ipar.

A hazai ipar válsága. A «Magyar Kereskedők Lapja» érdekes adatokat közöl az ipari válsághoz. A műlakatosság azelőtt 10,000 munkást foglalkoztatott a fővárosban, ma félti kenyerét az az 1500 munkás is, aki még e szakmában dolgozik. A vagon-gyártás, mely előbb 8000 embernek adott kenyeret, ma alig bir táplálni 3000 munkást. A vasöntőgyárak munkáslétszáma 3000-ról 1000-re csökkent. A hidépítés előbb a fővárosban 2000 emberrel dolgozott, ma 200-al éri be. A főváros épületbádogos-, kazán- és mezőgazdasági gépgyárjai, több mint 1000 munkást volt kénytelen elbocsátani. A Ganz-gyár, mely 12—15,000 munkással dolgozott, ma alig 4000-et foglalkoztat. A Máv. gépgyárának munkáslétszáma 10,000-ról 2770-re, a Schlick-gyáré 2000-ról 1000-re, a Danubius-gépgyáré 2000-ról 1000-re, a Budapesti szivattyu- és gépgyáré 800-ról 300-ra, a Vulkán-gépgyáré 500-ról 260-ra csökkent. De nem rózsásabb a helyzetük a vidéki ipartelepnek sem: ezek is kénytelenek az üzemet redukálni, munkásaikat tömegesen bocsátják el, kik aztán a fővárosba özönlenek és szaporítják a munkanélküliek számát.

Gyáralapítási tervek. Állami támogatással gyárat akarnak létesíteni Magyarországon s eziránt a kereskedelmi kormányának ajánlatot tettek: *Flüger és Boeckung* wien-stadlaui gyárosok, akik *kence- és mázgyárat* óhajtanak létesíteni,

Schulleroi és Weisz bécsi cég, amely *glacébör-gyárat*, *Adler* Viktor bécsi lakos, aki *gyújtókapszli-gyárat* és *Seemann* Frigyes bécsi lakos, aki *festék-gyárat* szándékozik létesíteni.

A Magyar textilipar rt. nov. 1-én rendkívüli közgyűlést tart az *alaptőke felemelése* végett. A vállalat, amelynek Rózsahegyen nagy gyártelepe van, ma 5 millió korona alaptőkével bir.

Az Egyesült villamossági rt. most teszi közzé 1901. június 30-án lezárt mérlegét. Ebben az üzletévben már a 2 millió k.-ról 3 millió k.-ra felemelt részvénytőkével dolgozott a vállalat, de *hanyagló eredménnyel.* A *tiszta nyereség* 64,083 k.-val kisebb (1900/1901: 326,379 k.), mint az előző évben, tehát míg a 2.000,000 k. 19,5%-kal, a 3.000,000 k. alaptőke csak 10,9%-kal (— 2,2%) kamatozott. A bruttó nyereség 39,000 k.-val (938,000 k.-ra) növekedett, de ezzel szemben áll a kiadások növekedése: költség 423,000 (+ 94,000) k., leírások 104,000 (+ 23,000) k., adók 28,000 (+ 4000) k. A vállalat a felemelt tőkét új gyár építésére fordította, amelynek becsértéke, hozzászámítva a saját villamos telepeket is, 1.438,300 k.-val, 3.157,500 k.-ra növekedett. A szabadalmak 30,300 k.-val magasabb összeggel (98,000 k.) vannak a mérlegben kimutatva; a készletek 1.392,670 (+ 1.195,380) k.-val. A kintlevőségek összege 277,425 k.-val kevesebb, de az elfogadványok növekedtek 629,481 k.-val, 681,543 k.-ra, míg a hitelezők egyéb követelése 421,623 k.-val, 1.785,761 k.-ra apadtak. Az értékcsökkenési alap 246,518 (+ 52,791) k., 100,000 k.-val új tartalékalapot kreáltak, amely összeggel a tartalékok 153,460 k.-t tesznek. A zárószámadás a következő:

Mérlegszámla 1901. június hó 30. *Vagyont:* gyári épületek és telek 1.541,466, gyári és irodai berendezés 833,138, készletek, gyártmányok, félgyártmányok és nyersanyagok 1.391,672, szabadalmak 97,613, saját központi telepek 773,000, vasut tervezési előmunkálat 9932, pénztárkészlet 8360, értékpapírok és óvadékok 98,355, váltótárca 81,595, adások 1.346,831, alapítási költségek a bécsi Vereinigte Elektrizitäts A.-G. alapításánál 27,361 k. — *Teher:* részvénytőke 3.000,000, tartalék-alap 100,000, saját központi telepek külön tartaléka 53,460, értékcsökkenési tartalék 246,518, elfogadványok forgalomban 681,543, hitelezők 1.785,761, nyereség 342,041 k. Összesen 6.209,323 k.

Nyereség- és veszteségszámla. *Kiadás:* üzleti költség 422,733, adók és illetékek 27,511, kifizetett kamatok 57,486, leírások ingatlanok és gyárberendezésből 52,791, szabadalmakból 10,365, kétes követelések 40,629, nyereség 342,041 k. — *Bevétel:* áthozat a múlt évről 15,662, gyártási nyereségek 919,234, saját villamos központi telepek üzleti bevétele 18,660 k. Összesen 953,556 k.

A Helios mechanikai és elektrotechnikai ipar rt. a mostoha ipari viszonyok hatása alatt 153,790 k. *veszteséggel* zárja le 1900—1901. évi mérlegét, mihez hozzáadva az előző évekről áthozott 43,734 k. veszteséget, az összes veszteség ma 197,524 k. Ennek eltüntetése végett az igazgatóság az okt. 27-re egybehívott közgyűlésnek indítványozni fogja, hogy az *alaptőke 400,000 koronáról 200,000 koronára leszállíttassék*, a részvényeknek 50%-kal való lebélyegzése által. A mérleg a következő:

Vagyont: pénztár 2520, óvadék 5427, intézvények 1280, követelések 87,556, átmeneti számla 30,470, telek, épületek, vízijog 80,443, gép és szerszám és gyárberendezés 102,075, gőzfűtés és villamvilágítási és erőátviteli berendezés 7993, lovak, kocsik, szerszámok 2264, vízi építkezések 17,249, készáru és nyersanyag-készletek 176,189, veszteség-áthozat 43,734, veszteség 1900—1901. évben 153,790 k. — *Teher:* részvénytőke 400,000, tartalékalap 1017, kötelezvények 35,000, elfogadványok 239,804, hitelezők 35,175 k. Összesen 710,996 k.

A Nemzeti lajstromozó pénztár ellenőrző készülek rt. egyike azoknak a részvénytársulatoknak, amelyek Ausztriában nem tudtak engedélyt nyerni letelepedésre s idejöttek hozzánk, hogy a mi liberális törvényeink oltalma alatt meneküljenek az őket nagy mértékben veszélyeztető ellenőrzés kellemetlenségei alól. A vállalat 80,000 k. alaptőkével bir, amelyből 30,000 k. árukba van befektetve; a többi kintlevőségekbe. A részvénytársulati forma lehetségessé tette, hogy a 80,000 korona alaptőkéjű vállalat több, mint 130,000 korona adósságot csinálhasson. És még ca. 2000 korona tiszta nyereséget is kimutat a vállalat.

Nemzetközi karbid-szindikátus. Az utóbbi hetekben ismét létrejött a nemzetközi karbid-szindikátus, mely most arra törekszik, hogy az osztrák gyárakat is a csallakozásra rábírdja (magyar nincs). Ha ez a csatlakozás megtörténik, a gyártás kontingentálására és az árak szabályozására kerül a sor. Az árak akként állapíttatnak meg, hogy a karbidgyárak jövedelmezősége emeltessék, de csak oly mérvben, hogy az acetilen más világítási anyagokkal szemben versenyképes maradjon.

A Magyar szén- és briquettes-ipar rt. felsz. a. ellen a budapesti keresk. és váltótörvényszék csődöt nyitott. A Magyar szén- és briquettes-ipar rt. 1898-ban alakult 300,000 k. alaptőkével, azonban már az 1900. augusztus 29-iki közgyűlés a felszámolást határozta el, míg ma csödbe jutott a társaság, melynek telepe Kelenföldön van. Csődbiztos Simay Gyula dr. kir. trvszéki bír. tömeggondnok Glasner Samu dr., tömeggondnok helyettes Waigand József dr. A követelések bejelentésére nov. 19., felszámolási tárgyalásra dec. 19., a csődválasztmány megválasztására dec. 21. napja tűzött ki határidőt. A társaság maga kérte a csőd megnyitását. A már hosszabb idő óta felszámoló vállalat egész részvényitőkéjét elvesztette; passzívaja ca. 50,000 k., melylyel szemben abszolute semmi számbavehető aktiva nincs.

A Fehér-Miklós-féle gépjárató-műhely, mely nemrég alakult át részvénytársasággá s működési körébe vonta a tejjárasági gépek gyártását, állami szubvenciót kért. A gépjárasok orsz. egyesülete véleményében azt mondja, hogy a kért anyagi támogatás összege a tejjárasági gépeket gyártó osztály várható forgalmával nem áll arányban; kisebb összeg engedélyezése ellen nincs észrevétel, ha a kérvényező által említett tejjárasági gépeket az országban más cég már nem gyártja. Ki kell kötni, hogy 1. a szubvenció összegét csakis a tejjárasági gépek osztályának kibővítésére szabad fordítani; 2. a gépészeti felszerelést hazai gyárakból kell beszerezni; 3. hogy a mezőgazdasági gépek osztályában ezentul is csak gépjáratásokat legyen szabad végezni és semmiestre sem új mezőgazdasági gépeket gyártani.

Léva város közvilágítására Manoschek Ferenc bécsi vállalkozó ajánlatot tett a városnak. A cég hajlandó 160 utcai Auer-égővel ellátott gázlámpát felállítani, amelyért a város óránként és lángonként 3 f. díjat fizetne. Egy láng 55 gyertyafénytel egyenlő erejű. Az egész berendezést a cég saját költségén eszközölné, csupán a gázgyár-telep helyéről kell a városnak gondoskodni. Az épületek és berendezések 50 év múlva minden díjfizetés nélkül a város tulajdonába mennének át. A cég magánházakba is hajlandó bevezetni a világitást olyképen, hogy a magánfogyasztók a fogyasztott gázért köbméterenként 37 f.-t fizetnének. A pénzügyi bizottság a cég ajánlatát elfogadásra ajánlotta a városnak. A világitás ezen ajánlat szerint évenként mintegy 7200 k.-ba kerülne.

A Gyöngyös város közvilágítására kiírt pályázatra három ajánlat érkezett be. A Gőzfűrés és faipar rt. és Büchler testvérek gyöngyösi cégek és a Ganz és társa cég részéről. A koncessziót mindhárom 50 évre kéri, egyebekben a Gőzfűrés és faipar rt. ajánlata a legelőnyösebb. A 250 drb egyenként 16 gyertyafénytel izzólámpa és 8 drb ivlámpa világitásért évi általánösszegben a gőzfűrés 6000 k.-t, a másik kettő 9-9000 k.-t kér. Magánosoktól a Gőzfűrés és Büchler 16 gyertyafénytelnek megfelelő minden lángért 3 1/2, Ganz és társa 4 f.-t kér óránként. A város közgyűlése a Gőzfűrés ajánlatát fogadta el.

Második gázmű Zágrábban. Miután a fennálló városi légszeszmi a fogyasztók igényeinek többé nem tud megfelelni, szükségessé vált egy második légszeszmi építése. Az előmunkálatok már meg is indultak és legközelebb a tanács is foglalkozik e kérdéssel.

Nemzetközi drótszeg-kartel. Az északamerikai irányadó drótszeggyárak kezdeményezése folytán nemzetközi drótszegkartel van alakulóban, mely azonban kizárólag keletre irányuló drótszeg-export tekintetében lesz kötelező. Az olasz, belga, német, magyar és osztrák gyárak elvben már kijelentették a kartelbe való belépésüket, melynek az a célja, hogy a keletre irányuló kivitelben egységes árak állapíttassanak meg. Kimondatik az is, hogy a keleti államokban a kartelhez tartozó gyárak hitelt nem engedélyeznek. A kartel határozmányai a szerződés aláírása után azonnal érvénybe lépnek.

Köszénbánya Borsodmegyében. A szendrői köszéntelep tulajdonosai: Sárkány Kornél és Terhes Lajos részvénytársulat szervezését tervezik, mely 200,000 k. alaptőkével lenne megállapítva. A megszerzett szenterület 3000 kat. hold.

A nagyváradi Moskovits Farkas és társa cipő-gyár Budapesten (Festetich-u. 8.) fióktelepet létesített.

Stoye György soproni drótszeg- és gépjárára beszüntette az üzemet.

A Rimamurány-salgótarjáni vasmű rt. október 22-én tartotta meg XX. rendes közgyűlését Loisch Ede alelnök elnöklété alatt. Jelen volt 27 részvényes, 77,450 részvény képviselőjében. A jegyzőkönyvet Szélnyi Artur dr. jogtanácsos vezette, hitelesítésével Sarbó Vilmos és

Szende Lipót részvényeseket bizta meg a közgyűlés. Az igazgatósági jelentésből kiemeljük a következőket: A közgazdasági téren jelentkező és már múlt évi üzleti jelentésünkben megemlített pangásban, sajnos, azon időszak folyamán sem állott be javulás, melyről ezen jelentésünk szól, sőt ellenkezőleg, konstatálnunk kell, hogy a kontinensen beállott depresszió alatt a mi iparágaink általános viszonyai is inkább kedvezőtlenül alakultak és az évek hosszu során át a belföldi és osztrák gyárak között fennállott megállapodás felbontása által, melyről önkönnök már az utolsó közgyűlésen jelentést tettünk, még jobban kiélestedtek. Dacára ennek, a lefolyt üzemi eredményét mint a viszonyokhoz képest nem kedvezőtlennek kell megjelölnünk, ami főleg arra vezethető vissza, hogy mi előrelátóan üzemi lehetőség takarékos berendezéséről gondoskodtunk; ezenfelül a volt gróf Andrássy-féle bányabirtoknak a mi vállalatunkkal egyesített művei is megfélelőleg hozzájárultak az üzleti felesleg gyarapításához. A jelentés a lefolyt üzlet főbb mozzanatainak ismertetése után így folytatja: «A velünk kapcsolatban álló társaságok üzletmenetéről van szerencsénk jelenteni, hogy a hernádvölgyi magyar vasipar részvénytársaság égiszünk alatt a múlt évben fogantatva vett átalakításokat és építkezéseket befejezte; a második kohó nehézség nélkül üzemi vetetett és az ezen vállalatnál eddig tett tapasztalatok nyomán csak annyit konstatálhatunk, hogy az csak félig-meddig normális viszonyok mellett is a beléhelyezett várakozásainkat ki fogja elégíteni. Míg a múlt évben a hernádvölgyi társulat üzemi évét tetemes veszteséggel zárta le, a folyó évet, dacára a rosszabb viszonyoknak, az összes függő adóssága kamatainak kifizetése mellett, ha nem is említésre méltó nyereséggel, de veszteség nélkül fogja lezárni. Az Unio vas- és bádogyár-társulatnál, mely üzletét december végével zárja le, az átalakítás munkálatok folyó évi május havában lettek befejezve; ezen átalakítások folytán a művek hosszabb ideig üzemi munkában részben akadályozva voltak, ami által az idej termelésben nagyobb mérvű keveslet fog beállani, ami a végeredményre nem fog kedvezőtlen befolyás nélkül irradni. De ezen művek most már annyira ki vannak fejlesztve, hogy minden irányban munkaképesek és remélhetőleg, normális viszonyok mellett, azon várakozásokat is be fogják váltani, melyeket termelési képességükhöz fűztünk. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentéseinek felolvasása után az elnök indítványára kimondta a közgyűlés, hogy Tisza István gróf volt társulati elnök lemondását sajnálattal veszi tudomásul és a gróftól jegyzőkönyvi kivonatan értesíti. Baum Mór részvényes a felolvasott jelentésből megelégedéssel vesz tudomást arról, hogy a társulathoz csatolt művek is hozzájárultak a társulat jövedelméhez és hogy a hernádvölgyi mű az idén már veszteség nélkül dolgozott. Kérdést intéz az igazgatósághoz, hogy milyen stádiumban van most a kartel-ügy és vajjon igaz-e, amit hirsztelnek, hogy létrejötte a rimamurányi társulat tulzott követelése állanak útjában. Kérde továbbá, való-e az a hirsztelés, hogy a kartel-háborúnak személyes differenciák az okai. További kérdése az, vajjon nem volna-e indokolt a társulathoz csatolt művek kezelését a társulat többi műveivel egyesíteni és a fúzió létrejöttéig is egy központi irodát létesíteni. Ami magát a mérleget illeti, indokoltnak találja, hogy magánál a rimamurányi társulatnál a tartalékalapra 160,000 koronánál többet fordítanak, de kérdés, vajjon a csatolt műveknél nem kellene-e továbbra is tartalékokról gondoskodni? Bíró Armin vezérigazgató azt feleli, hogy már a múlt évi közgyűlésen kijelentette, hogy a rimamurányi társulat mindenkor kész a békekötésre és arra is, hogy e cél elérésére jelentékeny áldozatokat hozzon. Ezek az intenciók eddig is, ahol csak arra alkalom nyílt, kifejezésre jutottak és ehhez a szándékhoz a társulat ragaszkodik. A saját, valamint az egész magyar vasipar érdekeit feláldozni azonban nem felelne meg a társaság állásának és viszonyainak és az igazgatóság tudja, hogy ebben a felfogásban minden egyes részvényes osztozik. Baum további kérdéseire a vezérigazgató hasonlóképpen teljesen kielégítő választ adott. Breuer Mór igazgatósági tag Baum kérdésére hozzát teszi, hogy a rimamurányi meg van elégedve azzal, hogy a csatolt műveknél levő követelése kamatot hajtanak, ami a jelenlegi mostoha viszonyok közt igen kielégítő eredmény. Ha a viszonyok javulni fognak, a kamatok ut. n megmaradó jövedelemből mindenesetre megfelelő leírásokat fognak eszközölni. A társulatok fúzióját a mostani kedvezőtlen viszonyok közt nem véli eszközölhetőnek már abból az okból sem, mert minden vagyonátruházás nagy költséggel jár. Annak idején mindenesetre ez a kérdés is megfontolás tárgyát fogja képezni. Végül a kartel-kérdésben kijelenti, hogy e kérdésnek semmi személyes oldala nincs és hogy az igazgatóság csak azon van, hogy e tárgyalásoknál is megővje a társulat érdekeit és méltóságát. ezután a közgyűlés elfogadta az igazgatóság indítványait, amelyek szerint az 5.287,367 k.-t tevő nyereségből a leírások eszközölése, az igazgatóság és a tisztviselők jutaléka és a tartalékalap dotálása után megmaradó 3.844,933 koronából, amely összeg a múlt évi előirással együtt 4 1/2 milliót tesz, a 32 millió k.-nyi részvényőke 12%-ának megfelelő osztalékot fizessenek ki, a fenmaradó összegből 100,000 koronát a tisztviselői nyugdíjalapra, 75,000 koronát a társuladákra fordítsanak és 485,000 koronát új számlára vígyenek át. A kaláni bányá- és kohó rt. október 23-án harmadik rendes évi közgyűlését tartotta, melyen 31,050 részvény képviselőjében 14 részvényes jelent meg. A közgyűlés elhatározta, hogy a mérlegben kimu-

tatott veszteség új számlára vezetessék át. Az új igazgatóság tagjaiul lovag Zápory-Regenhart Ferenc (elnök), Nicholson Fülöp W. (alelnök), Bernfeld Mór, Feleki Béla dr. és Sonnenberg Imre választották meg. A magyar gázizzófény rt. okt. 20-án tartott évi rendes közgyűlésében jóváhagyólag tudomásul vették az igazgatóság jelentését és az osztalékot 44 k.-ban állapították meg.

Kereskedelem.

Az autonóm vámtarifa. Az osztrák és magyar autonóm vámtarifa kidolgozása gyorsan halad előre, sőt az első olvasáson a tervezet már keresztül ment s most a szakelőadók tanácskozásaiban néhány napi szünet fog beállni, mely mindaddig tart, amíg a két kormány az első olvasásban elfogadott tervezetet átvizsgálja s az előadókat újabb utasításokkal ellátja. Ezután következik a második olvasás, melynek megtörténte után a két kormány szakminiszterei veszik a tervezetet tárgyalás alá s azt véglegesen szövegezik. Az eddigi fontos eredmény az, hogy egyes, nem jelentékeny eltérésektől eltekintve, a rendszer, a beosztás és az osztályozás tekintetében kiegyenlíthetetlen differenciák egyik részről sem merültek fel. Az autonóm vámtarifa-tervezet vámlételeiről még nincs semmi pozitív hír, csak annyi látszik bizonyosnak, hogy a kereskedelempolitikai helyzet szempontjából minden nevezetesebb vámtétel magasabb lesz az eddiginél.

Az index-számok. A 45. árucikk árának hullámzását jelző index-számok f. évi szeptember havában az előző havi 69.8-ról 69.6-ra csökkentek, az egy év előtti 75.5-nél pedig 6.1-el állanak alantabb. Az árgyengülés úgy az élelmiszerekre, valamint a nyersanyagokra kiterjed. Előbbiek sorából olcsóbb lett a buza, zab és krumpli, ellenben tengeri, árpa, sertészsír és vaj kevéssé emelkedtek. A cukor ára esett s az eddig ismert legalsó pontra szállott le, ez a legalsó pont az 1897. évi nyerscukor-árát jelzi. A nyersanyagok közül vas ártartó, ellenben cin és réz hanyatlott. Gyapot elvesztette augusztus havi nyereségének egy részét, ellenben finom gyapju és kender emelkedtek. Faggyu és petróleum kevéssé felment, fa hanyatlott.

Bukások és fizetésektelenségek. Fischer Sándor budapesti elektrotechnikai gyár (Izabella-u. 13.), már hosszabb idő óta huzódó fizetési zavarai csödben végződtek. A kiterjedt üzlettel bírt céget a nagy terjeszkedés tette tönkre, a gyár kibővítésével a rezszi nagy mérvben emelkedett s a gyár teljes üzemét csak forszírozott munka-elvállalások által lehetett fentartani, ami csak veszteséges árak mellett volt lehetséges. A cég passzívái igen jelentékenyek; állítólag elérik az 1/4 millió k.-t.

Miskolc. Bródy Lajos ecetgyáros és szesznyagkereskedő, hír szerint, eltűnt Miskolcra s hollétét nem tudják. Az illető tőzsdei különbözeti ügyletekből származó jelentékeny adósságokat hagyott vissza; a vagyonállás és a közelebbi körülmények még ismeretlenek.

Kolozsvár. Wittmann, Monoczy és Ullmann ingaóraszekrény- és műasztalos gyárosok csödbe jutottak. A passzívca. 100,000 k., melylyel szemben igen csekély aktíva áll.

Közlekedés.

Déli vasut-társaság. A déli vasuti részvények és elsőbbségi kötvények árfolyamában e héten jelentékeny árhanatlás állott be. Oka ennek egyrészt, hogy a legutóbbi kimutatás szerint a bevételek 2.5 millió k.-val csökkentek, másrészt pedig s leginkább, hogy a kiadások ez évben, dacára a kisebb bevételeknek, jelentékenyen növekedtek. Az igazgatóság a kiadási többletet 2.8 millió k.-ra becsüli. Ily körülmények között kevés kilátás van arra, hogy a társaság ez évben osztalékot fizessen. A vállalat terhei elviselhetetlenek: a legsúlyosabbak még az adók, amelyek a múlt évben részvényenként 12 frankot, vagyis négyszer annyit tettek, mint amennyit a részvényesek kaptak. Az adók ez évben sem fognak kevesbedni, még akkor sem, ha a részvényesek — amint az nagyon valószínű — semmit sem kapnak. Az igazgatóság végre most hozzá akar látni a társaság pénzügyi helyzetének szanalálásához. Erre vonatkozólag bécsi források a következőket jelentik:

A Déli vasut-társaságnál a részvénytőke, amely 375 millió frankot tesz, aránylag kis szerepet játszik az elsőbbségi kölcsönnel szemben, amely kerek két milliárdra rug. A szanalás céljából sok mindenféle terv merült fel. Ezek megvitatása végett a vasut vezető egyénei a napokban Párisban értekezletet tartottak s ott a francia érdekekkel tanácskoztak. Az értekezlet azonban pozitív eredményt nem hozott létre s egyelőre csak informatív jellegű volt. A felmerült javaslatok feletti határozathozatal egy újabb értekezletnek van fentartva, mely elé azonban az érdekeltek nem nagy reménnyel néznek. Az egyik terv az, hogy az elsőbbségi kötvények amortizálási határidejét meghosszabbítsák és az elsőbbségek egy részét szabadkézből visszavásárolják.

Ez a terv alkalmas ugyan arra, hogy a társaság pénzügyi helyzetén könnyítsen, de csak az elsőbbségek tulajdonosainak hozzájárulásával lesz megvalósítható. Egyes, megijedt kötvény-tulajdonosnak áruba bocsátott elsőbbségeit a bécsi tőzsdén csak nagyon alacsony árfolyamokon lehetett eladni, úgy, hogy a 3%-os prioritásoknak az árfolyama, anélkül, hogy e papírban nagyobb üzletet kötöttek volna, rohamosan esett, nem kevesebb, mint 25 koronával, 312 k.-ig. Az elsőbbségekkel egyidejűleg a vasut részvényei is 67 k.-ról 58 1/2 k.-ig estek, de később fedezésekre 61 k.-ig javultak.

A Kassa-oderbergi vasut-társaság igazgatósági elnöke, Falk Miksa dr. ezen állásáról, orsz. képviselővé megválasztatása folytán, lemondott. Az elnöki teendőket egyelőre Loisch, eddigi alelnök fogja ellátni. Ugyancsak ezen vasutnál, szintén inkompatibilitási okokból, kilépett az igazgatóság tagjai közül Münnich Aurél orsz. képviselő is.

Bazin-nádasd-szomolányi vasut. A keresk. miniszter Pázmány Dénes, Hamer Albert és Hersch Vilmos budapesti lakosoknak az államvasutak Bazin állomásától Modor, Csesztve, Alsó-Diós és Szomolány irányában Nádasd-Szomolányig rendes nyomtávu gőz-, esetleg villamos üzemű vasutvonalra előmunkálati engedélyt adott egy évre.

A Karánsebes-hátszegi vasut építését legközelebb meg fogják kezdeni. A napokban érkezett le ugyanis Krassó-Szörény- és Hunyadmegyei törvényhatóságaihoz a keresk. miniszter rendelete, hogy már az 1902. költségvetésbe vegye fel a megye azon összeg első részletét, melyet a karánsebes-hátszegi vasutvonal kiépítéséhez mint hozzájárulást megszavazott.

Áru- és értéktőzsde.

Baisse a brüsszeli tőzsdén. Brüsszelből írják, hogy az ottani értékpiacon bizonyos értékek rohamosan esnek. Ezek sorába tartoznak a galíciai petróleumforrások kiaknázása végett belga pénzzel alapított vállalatok részvényei, mely vállalatok üzleti helyzete nagyon szánalmas képet mutat. Különösen a «Compagnie Austro-Belge des Petroles» helyzete szomorú, melynek 500 frank névértékű kötvényei néhány nap alatt 15 frankra estek. Az ipari krízis hatását érzi a Compagnie Aoxilairie internationale de chemins de fer, melynek részvényei 260 frankról 195 frankra szálltak le. Ez a vállalat waggonkölcsönzéssel foglalkozik s üzletköre főleg Ausztriára és Magyarországra terjed ki; tavaly még 12 1/2 frank osztalékot fizetett s az évi osztaléka, hír szerint, 6 1/2 fr. lesz.

A bosnyák (ajcei) Elektricitäts-Gesellschaft részvényeinek eladása. A nürnbergi Schuckert-féle villamossági társaság a bosnyák Elektricitäts-Gesellschaft részvényeinek eladása tárgyában egy konzorciummal tárgyalásokat folytatott. Ez a konzorcium Münchenben székel s több német iparosból áll. A részvények más kezekbe átmenete egyszersmint a vállalat üzemében is lényeges változtatásokat eredményez, nevezetesen a konzorcium Jajcában korlátozni fogja kalcium-karbid gyártását s ehelyett más elektrokemikali termékek előállítására terjeszti ki az üzemét. Ugyanezzel a konzorciummal tárgyalások folynak a jajcei villamossági művek kötvényeinek átvétele végett is, de eddig az árfolyam tekintetében még nem jött létre megállapodás.

Részvénytársulati ügyek.

Részvénytársaság Raky-féle módszer szerinti furásokra. E vállalat, melynek főüzlete Budapesten, fióktelepe Bécsben van, 1899. évi szeptember havában 555,000 k. részvénytőkével a Raky mérnök által feltalált furógépek előállítása és forgalomba hozása céljából alakult, mely furógépek petróleum-bányáknál nyernek alkalmazást s szabadalmat élveznek. A vállalat sok nehézségekkel áll szemben, melynek leküzdése a részvénytőkét csaknem teljesen felemésztette. Ezekből az igazgatóság rendkívüli közgyűlést hív össze, melynek tárgyát a felszámolás kimondása képezi.

Biztosítás.

A Magyar élet- és járadék-biztosító intézet m. szöv. megkezdette működését, V., Akadémia-u. 3.

Vegyes hírek.

Sajtó és tőzsde. Abból az alkalomból, hogy több drezdai hírlap kénytelen volt gazdasági rovata vezetőit, akik megvesztegetették magukat, elbocsátani, a németországi sajtóban hangok emelkednek, amelyek azt követelik, hogy az ügyet gondosan és szigorúan vizsgálják meg, különösen abból a szempontból is, hogy alkalmazható-e a tőzsde-törvény 26-ik szakasza. Ennek eddig még egyetlen esetben sem alkalmazott rendelkezésére egy évig terjedő börtönbüntetéssel és 5000 márkáig terjedő pénzbüntetéssel fenyegeti meg azt, aki a sajtóban terjesztett közleményekért, amelyek a tőzsdeárakra akarnak hatni, oly előnyöket nyújt, vagy ígér, vagy oly előnyöket fogad el, vagy ígértet magának, amelyeknek aránytalansága a teljesített szolgálattal szemben kirívó; továbbá azt, aki a jelzett természetű közlemények elhallgatásáért előnyöket fogad el, vagy ígértet magának. A német sajtóban elismerik, hogy e rendelkezés szerkezete nem szerencsés s más okok mellett főleg ennek tulajdonítják, hogy eddig nem hajtották végre. Mindemellett lehetők mondják, hogy a sajtónak megkísérelt vagy befejezett, közvetlen, vagy közvetett befolyása megbüntethetőség s ezt a tisztességes publicisztika érdekében követelik.

A Magyar általános takarékpénztár rt. irodahelyiségeit új díszes palotájába, (Nádor-u. 1., József-tér sarok) helyezte át.

A Hernádvölgyi magyar vasipar rt. irodahelyiségeit V., Géza-u. 6. szám alá helyezte át.

Új könyvek.

«Ipari közigazgatás» címen Rudan Amadé dr., a kereskedelemügyi minisztérium titkára hasznos könyvvel gazdagította a könyvpiacot, mely a *Közigazgatási könyvtár* ez évi VII–VIII. kötetét képezi. A könyv az *ipartörvény* magyarozatával és az arra vonatkozó összes rendeletek, utasítások és elvi határozatok ismertetésével foglalkozik és miután ezek száma igen nagy, a gyűjtemény valóban jó szolgálatot tesz az iparhatóságoknak, ipartestületeknek, ügyvédeknek, bírának, sőt magánembereknek is. A könyvhöz fűzött betűsoros tárgymutató igen megkönnyíti a kezelést, míg a szövegben található minták a munkakönyvek, különböző kimutatások kiállítására és az ipartörvény követelményeinek megfelelő szabályrendeletek alkotására adnak kellő utmutatást. Ára a könyvnek 2 k. 40 f. Kapható lapunk kiadóhivatalában.

«Zolltarif-Entwurf und Wissenschaft», von dr. Georg von Mayr, Professor der Statistik, Finanzwissenschaften etc. an der Universität München. Oldenburg R. kiadása Münchenben és Berlinben. Szerző e könyvében részt követel a tudományok a német vámtarifa-tervezet megvitásában s különösen a társadalmi tudományok részére tartja fenn a hozzászólás jogát. E szempontból a német tarifa-tervezet, számos fogyatkozásai dacára, kielégítőnek itéli, mert nem hiszi, hogy a tervezett agrár-védvámok a kenyér megdrágulását eredményeznek, legfeljebb — úgy mond — a gabona, illetve kenyér azon időbeli árához képest áll be áremelkedés, amikor a közönséges élelmiszereket semmi vám sem fogja terhelni. Szerző szerint ennek az időnek előbb-utóbb be kell következnie, de csak akkor, midőn a népesség természetes szaporodása elengedhetetlenül szükségessé teszi, hogy a fogyasztó államok felnyissák vámsorompóikat a kenyértermékek előtt.

Kimutatások.

Az «Anker» élet- és járadék-biztosító-társaság. 1901. szept. havában benyújtott a társaságnál 666 ajánlat 4.226,950 k. biztosított összegre és kiállított 596 kötvény 3.388,878 k. összegre. A befolyt díjak összege 797,239 k., a kifizetett károké 149,103 k. — A január-szeptember havi időszak alatt benyújtott 7955 ajánlat 41.070,801 k.-ra és kiállított 7329 kötvény 36.036,614 k.-ra. Díjakért bevétel 11.607,317 k. Károkért kifizetett 2.390,084 k. — A haláleseti biztosításoknál A osztalékterv szerint a nyereség-osztalék az elmúlt évben az évi díj 25%-át tette ki. A vegyes- és takarékpénztári biztosításnál B osztalékterv szerint az összes befizetett díjak 3%-a fizetett ki nyereség-osztalék gyanánt. A társaság vagyona 1900. dec. 31-én 138 millió korona, biztosítási állomány 505 millió k., eddigi kifizetések összege 232 millió korona.

Közgyűlési határidők.

A társaság cége mellett levő időpont a közgyűlés időpontja, a zárójel között levő nap a részvények deponálási határidejét jelenti).

Október 27. «Helios» mechanikai és elektrotechnikai ipar rt., Budapest, VII., Kerepesi-ut 58., d. e. 10 óra.

30. Folyószám-leszámoló- és hitelintézet, mint szövetkezet felszámolás alatt, Bpest, VII., Akácfa-u. 22., délután 1/2 1 óra (rendkívüli).

November 3. Révai testvérek irodalmi intézet rt., Budapest, VIII. ker. Üllői-ut 18. (okt. 31.)

Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok cégjegyzése.**Részvénytársaságok Budapesten.**

Brassó háromszéki vasut rt. Molnár József dr. ig. töröltetett.
Egyesült magyarhoni üveggyárak rt. Tóh Ignác cégvezetőnek rendeltetett.

Hermes nyomdai intézet és üzleti könyvek gyára rt. Jellinek Adolf, Katscher Sándor, Rafael Jakob igazgatók bejegyeztettek.
Marosludas-besztercei h. é. vasut rt. Molnár József dr. ig. töröltetett.

Magyar színház rt. Ritter Ferenc ig. töröltetett.
Magyar kerámiai gyár rt. Gombár Tivadar dr. ig. töröltetett.
Magyar agrár- és járadékbank. Hieronymi Károly ig. töröltetett.
Magyar olajipar rt. Krayer Emil, Haldek Ignác, Steiner József igazgatók bejegyeztettek.
Teudloff E. és Dittrich T. gépgyár rt. Szmetyán László cégv. bejegyeztetett.

Részvénytársaságok a vidéken.

Arad. Aradi világitási és erőátviteli rt. Leon de Somzée ig. töröltetett; Gaétan de Somzée ig. bejegyeztetett.

Csáktornya. Csáktornyai takarékpénztár rt. Buchberger Fülöp igazgató töröltetik.

Érmihályfalva. Érmihályfalvai takarékpénztár rt. Bittó Sándor, Fráter Gáspár ig. bejegyeztetett, Kaufman Adolf ig. töröltetett.

Késmárk. Szepes-béla-podolini h. é. vasut rt. Teőke László helyébe Szelényi Aladár dr. ig. bejegyeztetett.

Kassza. Falepárló rt. Kasszán felszámolás alatt. Cap Alajos felszámoló töröltetik.

Kissoda. Kissodana takaré- és hitelintézet, mint rt. Ciorogariu George ig. töröltetett.

Muraszombat. Muraszombati mezőgazdasági bank rt. Gróf Battyhány Zsigmond elnök, Takács R. István, Mintsek Gáspár ig. bejegyeztetett; Heimer Ignác, Berger József ig., Dobrai János elnöki minősége töröltetett.

Magyar-Igen. Magyar-igeni (erdélyrészi hegyalja) takarékpénztár rt. Vajda Lajos, Dumitreán Ilyés, Deutsch Mátyás igazgatósági tagok bejegyeztettek.

Nagykanizsa. Kereskedelmi és iparbank rt. Nagykanizsán. Schulhof Ákos titkárnak cégvezetői minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik.

Szövetkezetek a vidéken.

Alsó-Csernáton (Háromszékm.). Csernátoni hitelszövetkezet, mint az O. K. H. tagja. Alakult 1901. március 29.

Alvinc. (Alsófehér m.). Alvinci magtáregylet, mint szövetkezet. Ezen cég feloszlott.

Bolhás (Somogy m.). Bolhási hitelszövetkezet mint az O. K. H. tagja. Alakult 1901. szept. 1.

Csik-Várdotfalva. Csikvárdotfalvi hitelszövetkezet, mint az O. K. H. tagja. Alakult 1901. aug. 11.

Elek (Arad m.). Eleki tejszövetkezet. Alakult 1901. június 16.

Felső-Atrak (Nyitra m.). Felső-Vásárd, Alsó-Atrak, Fornsőszeg községi hitelszövetkezet felszámolás alatt. Az 1901. augusztus 18-iki közgyűlésen a szövetkezet felszámolása kimondatott.

Gyergyó-Szent-Miklós. Gyergyó-szentmiklósi husfogyasztó szövetkezet. A cég megszűnt.

Gyulafalva (Bács m.). Gyulafalva községbeli tejszövetkezet. Alakult 1901. jul. 20.

Győr. Győri magyar munkás-otthon szövetkezet. Alakult 1901. szept. 29.

Irsa. Alberti-irsai c.-berceli népbank rt. Az 1900. ápr. 8-iki közgyűlés által elhatározott alapszabálymódosítás szerint az alaptőke 120,000 k. 1200 drb 100 k.-s részvény.

Kecskemét. Kecskeméti első pinceszövetkezet. Alakult 1901. május 2.

Szűgy (Nógrád m.). Szűgyi tejszövetkezet. Alakult 1901. márc. 17.

Szerkesztői üzenetek.

Antalfalvai tkp. 1. A pénzügyintézetek javára váltóbeli hitelösszegek biztosításául kiállított bekebelezési engedélyek csak akkor esnek egy k. bélyegilleték alá, ha az okmány kiállítója az intézet kebelében alakult hitelegylet tagja, más esetben az okmány a II. fokozat szerint bélyegzendő. Erre nézve lapunk épp mai számában közli a k. bíróság egyik legújabb határozatát. — 2. A posta a nem olvasva feladott, borítékba zárt, kellőképp pecsételt pénzküldeményekért is szavatol, de csak a levél elveszése esetében, ha azonban a levél kézhez jut ugyan, de abban a jelzett összegnél kevesebb, vagy semmi pénz sem található, a posta a hiányt csak akkor téríti meg, ha sulykülönbözöt mutatkozik skellen bizonyítatik, hogy a borítékban jelzett pénzüsszeg a borítékba tényleg behelyeztetett, lepecsételtetett s ugyanaz a levél a postára feladatott. Ez okból célszerű a pénzt két tanu jelenlétében borítékba zárti

és lepecsételni, sőt arról is gondoskodni kell, hogy ugyanezen tanak a kérdéses levélnek, úgy, amint előttük lezárattott postára adását bizonyíthatassák. Mindezen körülményességeket a pénznek olvasva feladása vagy utalvánnyal küldése által el lehet kerülni s erre törekszik a posta-intézmény is.

Bn. A vtk. 3. §. 3. pontja értelmében a rendkívényes megnevezése lényeges kellék lévén, utólagos kitöltésnek van helye, de csak akkor, ha rendkívényes a váltón nem volt megnevezve. Mivel azonban ilyenül a váltó kiállításakor A. A. nevezetett meg, utólag sem más rendkívényes neve be nem írható, sem A. A. nevéhez D. Gy. neve hozzá nem írható, annál kevésbbé, mert már óvás vétetvén fel, annak szövegébe a váltó másolata fel van véve, minélfogva a rendkívényes megváltoztatása könnyen konstataálható. Más kérdés, hogy D. Gy. neve a váltó hátlapjáról törölhető e. Ez a név a váltókötélzetek nevei közt nem fordulván elő, a váltót D. Gy. nem is forgathatja, a hátlapon szereplő nevének tehát értelme nem lévén, az óvás felvétele előtt bátran törölhető lett volna, mivel a láncolat A. A., mint rendkívényes forgatmányával helyre van állítva. Amde az óvás felvétele után a váltón eszközölt törlés aggályt ébreszt s az erre alapított kifogás huzavonára adhat okot. Szerintünk tehát, ha perlésre kerül a dolog, a váltót úgy kell perelni, amint van, vagyis a váltóper B. A. mint elfogadó, Cz. M. mint kibocsátó és A. A., mint forgató ellen kell megindítani.

Szövetkezet, Budapest. A keresk. törvény 335. §. 1. pontjában foglalt abszolút hatályu rendelkezésnél fogva a szövetkezet tagjának jogában áll bármelyik üzleti évben előleges felmondás mellett a szövetkezetből kilépni. Az alapszabályok csak ennek a jognak épségben tartásával szabályozhatják ezen §. 2-ik pontjának intézkedéséhez képest a felmondás idejét és a kilépés időpontját. Önök nem védekezhetnek azzal, hogy alapszabályaik törvényszéki jövahagyva lettek, mert eltekintve attól, hogy tévesen mondják a bemutatást és bejegyzést jövahagyásnak, tény az, hogy az alapszabályok nem helyezkedhetnek a törvény imperatív intézkedései fölé.

Nemesvidi takarékpénztár. Schweizerische Handels-Zeitung, Zürich.

L. M. A jövő számban.

Kiadótulajdonos: «Apolló» kiadó és könyvnyomda részvénytársaság.
Helyi és helyközi (interurban) telefon: 799. sz.
Sürgőnycim: «Pénzügy» Budapest, Almássy-tér 2. sz.

Sorsjegyek, valuták és pénznemek árfolyamai a budapesti tőzsdén

	O k t ó b e r					
	17	18	19	21	22	23
Bazilika-sorsj. 5 frt = 10 K.	14.25	14.25	14.25	14.25	14.25	14.25
Ugyanaz, osztr. felülbély...	15.75	15.75	15.75	15.75	15.75	15.75
Ugyanaz, nyereséjegy...	—	—	—	—	—	—
Becsvar. nyer. kölc. 1874.	401.—	401.—	399.—	399.—	399.—	399.—
Budavárosi sorsjegy 40 frt	164.—	164.—	164.—	164.—	164.—	164.—
Ugyanaz, osztr. felülbély...	168.—	168.—	168.—	168.—	168.—	168.—
«Jó szív» egyes. sorsjegy...	8.50	8.50	8.50	8.50	8.50	8.50
Ugyanaz, osztr. felülbély...	8.50	8.50	8.50	8.50	8.50	8.50
Magyar vörös-kereszt sorsj.	21.—	21.—	21.—	21.—	22.—	22.75
Ugyanaz, osztr. felülbély...	24.—	24.—	24.—	24.—	24.—	24.—
Ugyanaz, nyereséjegy...	—	—	—	—	—	—
Olasz vörös-kereszt sorsj.	29.50	29.30	29.50	29.50	29.50	29.—
Ugyanaz, osztr. felülbély...	30.—	30.—	30.—	30.—	30.—	29.50
Osztrák vörös-kereszt sorsj.	48.—	48.—	48.—	47.—	48.—	48.—
Osztrák hitelintézeti sorsj.	399.—	399.—	401.—	401.—	401.—	401.—
Palfy sorsj. 40 pp. = 84 K.	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—
Szerb. 100 fr. 2 ^o	78.50	78.50	78.50	78.50	78.50	78.50
» » » » osztr. felülb.	79.50	79.50	79.50	79.50	79.50	79.50
Arany, magy. v. osztr. vert	11.35	11.35	11.35	11.35	11.35	11.35
» kör.....	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30
» 8 frtos.....	19.01	19.01	19.01	19.01	19.02	19.02
» 20 frankos.....	19.01	19.01	19.01	19.01	19.02	19.02
» 20 márkás.....	23.45	23.45	23.45	23.45	23.45	23.45
» török aranylira.....	—	—	—	—	—	—
Ném. bir. bankjegy (100 m.)	117.22	117.22	117.22	117.22	117.22	117.22
Francia bankjegy (100 frank)	95.—	95.05	95.05	95.05	95.10	95.20
Olasz bankjegy (100 lira)	92.90	92.90	92.85	92.70	92.15	92.20
Papírrubel darabonkint	2.53	2.53	2.53	2.53	2.53	2.53
Római bankjegy (100 lei)	—	—	—	—	—	—
Szerb bankj. (100 ez. dinár)	—	—	—	—	—	—
Amsterdam (100 holl. frt)	198.10	198.15	198.15	198.15	198.15	198.15
Brüsszel (100 frank)	—	—	—	—	—	—
London (10 font sterling)	239.—	239.—	239.—	239.—	239.—	239.05
Német bankpiac (100 m.)	117.25	117.25	117.25	117.25	117.25	117.30
Olasz bankpiac (100 lira)	92.90	92.90	92.85	92.70	92.10	92.10
Svájc (100 frankert)	95.02	95.05	95.05	95.05	95.15	95.20
Párisi bankpiac (100 frank)	95.—	95.05	95.05	95.05	95.—	95.05
Szentpétervár (100 rubelért)	253.50	253.50	253.50	253.50	253.50	253.50

A budapesti tőzsde pénz-árfolyamai.

	O k t ó b e r					
	17	18	19	21	22	23
Magyar aranyjárdék 4 ^o o...	118.60	118.60	118.60	118.60	118.60	118.60
Magyar koronajárdék 4 ^o o	92.90	92.90	92.80	92.80	92.80	92.80
Vaskapu-kölcson	83.65	83.65	83.65	83.65	83.65	83.65
1870. évi nyereséjkölcson	177.50	177.50	177.50	177.50	177.50	177.50
Magyar regalekárt. kötvény	99.85	99.60	99.60	99.75	99.60	99.75
Magyar földteherm. kötvény	92.50	92.70	92.70	92.70	91.85	91.85
Tiszai és szegedi kölcson	144.—	144.—	144.—	144.—	144.—	144.—
Egyesített járadék papirban	98.30	98.30	98.20	98.20	98.20	98.20
Osztrák aranyjárdék 4 ^o o...	118.90	118.90	118.90	118.90	118.90	118.90
Osztrák koronajárdék	95.10	95.10	95.10	95.10	95.10	95.25
Egy. bp. főv. takp. 4 ¹ / ₂ ^o o zl.	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50
M. földhitelint. 4 ^o o zálogl.	91.50	91.50	91.50	91.50	91.50	91.50
M. jelzáloghitelb. 4 ¹ / ₂ ^o o zál.-l.	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50
M. jelzáloghitelb. 4 ^o o zálogl.	90.50	90.50	90.50	90.50	90.50	90.50
Osztr.-magy.-b. 4 ^o o zálogl.	99.—	99.—	99.—	99.—	99.—	99.—
Pesti haz. I. tp. közs. k. 4 ¹ / ₂ ^o o	98.25	98.25	98.25	98.25	98.25	98.25
Pesti m. ker. b. közs. k. 4 ¹ / ₂ ^o o	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50	97.50
Angol-osztrák bank	263.—	261.—	261.—	261.—	260.—	260.—
Budapesti bankegyesület	148.—	148.—	148.—	147.—	147.—	144.—
Első magyar iparbank	320.—	320.—	320.—	320.—	320.—	315.—
Fiumei hitelbank	149.—	149.—	149.—	149.—	149.—	149.—
Hazai bank	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—
Magy. agrár- és járadékbank	400.—	400.—	400.—	400.—	400.—	400.—
Magyar általános hitelbank	639.50	633.75	632.50	629.50	633.—	631.—
Magy. ipar- és keresk. bank	74.—	72.—	73.—	69.—	69.—	69.—
Magyar jelzáloghitelbank	442.50	441.—	440.—	444.—	439.—	438.50
Magy. lesz.- és pénzváltóbank	416.—	414.—	414.—	414.—	411.50	411.50
Osztrák hitelintézet	623.75	620.50	618.25	615.50	618.50	616.25
Osztrák-magyar bank	1630.—	1630.—	1630.—	1630.—	1630.—	1630.—
Pesti magyar keresk. bank	2400.—	2400.—	2400.—	2395.—	2395.—	2395.—
Belvárosi takarékpénztár	200.—	200.—	200.—	200.—	200.—	200.—
Bpe. ti takp. és zálogkölcson	402.—	402.—	402.—	402.—	402.—	402.—
Egyesült bp. fővárosi takp.	2080.—	2090.—	2100.—	2100.—	2115.—	2100.—
Magyar ált. takarékpénztár	555.—	555.—	555.—	555.—	555.—	555.—
Magyar orsz. központi takp.	1345.—	1345.—	1345.—	1345.—	1345.—	1345.—
Pesti hazai első takarékp.	16250.—	16250.—	16250.—	16250.—	16250.—	16250.—
Bécsi biztosító társaság	375.—	375.—	375.—	375.—	375.—	375.—
I. m. ált. biztosító társaság	5175.—	5175.—	5175.—	5175.—	5175.—	5175.—
Foncière pesti biztosító int.	185.—	185.—	185.—	185.—	185.—	185.—
Magyar jég- és vizontbist.	222.—	222.—	222.—	222.—	222.—	220.—
Nemzeti baleset bizt. rt.	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—
Első budapesti gőzmalom	955.—	955.—	955.—	955.—	955.—	955.—
Erzsébet gőzmalom társaság	415.—	415.—	415.—	415.—	415.—	415.—
Pesti hengermalom társaság	860.—	860.—	860.—	860.—	860.—	860.—
Pesti Victoria gőzmalom	310.—	310.—	310.—	310.—	310.—	310.—
Egyesült tégl. és cement	—	—	—	—	—	—
Északmagyar egy. kőszénb.	205.—	205.—	205.—	205.—	219.—	216.—
Felsőm. bány. és kohómű	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—
Kőszénbánya és téglagyár rt.	280.—	280.—	280.—	280.—	280.—	280.—
Magyar aszfalt részvenyt.	198.—	198.—	194.—	193.—	195.—	195.—
Magyar ált. kőszénbánya rt.	235.—	235.—	235.—	235.—	235.—	235.—
Magyar kerámiai gyár	150.—	150.—	150.—	150.—	150.—	150.—
Salgótarjáni kőszénbánya	524.—	523.—	523.—	523.—	522.—	520.—
Ujlaki tégl. és mészegető	160.—	160.—	160.—	160.—	160.—	160.—
Ganz és társa vasöntőde	2750.—	2750.—	2750.—	2750.—	2750.—	2750.—
Rimamurányi vasmű rt.	427.—	426.—	426.—	420.—	424.50	424.50
Schlick-féle vasöntőde	120.—	120.—	120.—	120.—	120.—	120.—
Weitzer gép- vaggongyár	190.—	190.—	190.—	190.—	190.—	190.—
Franklin társulat irod. int.	490.—	490.—	490.—	490.—	490.—	490.—
Ált. vagonkölcsonzó	970.—	970.—	970.—	970.—	970.—	970.—
Brassói cellulose-gyár	300.—	300.—	300.—	300.—	300.—	300.—
Bpesti ált. villamossági rt.	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—	210.—
Első m. részvény-serfőző	2240.—	2240.—	2240.—	2240.—	2240.—	2240.—
Első magy. sertéshizláló	434.—	434.—	434.—	434.—	434.—	434.—
Kőbányai polg. serfőző	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—	170.—
Magyar cukoripar rt.	1710.—	1710.—	1710.—	1710.—	1710.—	1710.—
Magyar vasuti forgalmi	395.—	395.—	395.—	395.—	395.—	395.—
Magyar villamossági rt.	228.—	222.—	222.—	222.—	222.—	222.—
Nemzetközi villamoss. társ.	460.—	460.—	460.—	460.—	454.—	454.—
Nemzetközi vagonkölcson	920.—	920.—	930.—	930.—	930.—	930.—
Adria tengerhajózási rt.	392.—	392.—	392.—	392.—	392.—	392.—
Bpesti közuti vaspálya-társ.	560.—	559.—	558.—	554.—	544.50	554.50
Villamos városi vasut	283.—	281.—	279.—	279.—	278.—	279.—
Ujpest-rákosp. villamos vasut	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—	130.—
Déli vaspálya-társaság	72.—	72.—	71.—	61.—	64.—	67.—
Dunagőzhajózási társaság	772.—	790.—	785.—	785.—	780.—	780.—
Kassa-oderbergi vasut	351.—	351.—	351.—	351.—	351.—	351.—
Osztrák-magyar államvasut	625.—	623.50	617.50	614.50	618.—	619.—

Megrendelhetők a „Magyar Kereskedők Lapja” kiadóhivatalában, Bpest, VII, Almássy-tér 2.
 = Nélkülözhetlen kézikönyv fakereskedők, vállalkozók, építésszek és erdészeknek! =

Köb- és árszámítási táblázatok.

Minden számítási művelet nélkül kész eredmény.

KÖBTÁBLA „AEQUATOR” KÖBTÁBLA

Négylélű faanyagok köbtartalma köblábban 1—1000 darabig. Négylélű faanyagok darabszám szerinti ára köbláb-ár alapul vétele mellett 1 fillértől 10 frtig. — Négylélű faanyagok köbtartalma köbméterekben.
 Ára 6 korona. Hengertábla. — Árszámítási táblázatok stb. Ára 6 korona.

Köb-táblázatok

négyszegletesen fűrészelt vagy faragott fák (deszkák, padlók, lécek stb.) köbtartalmának kiszámítására, valamint egyéb hasznos tudnivalók.
 Ára 3 korona.

Segédtablák

erdészek, fazezelők, építésszek, fakereskedők és faiparosok részére.

Szerkesztette: KRAMER JENŐ.
 Ezen mű, mely a m.-szigeti m. kir. Erdőgazgatóság számvevősége által felülvizsgáltatott, a nagymélt. földművelésügyi m. kir. Miniszter unak 1900. aug. 3-ról kelt 50565. I. sz. a. magas rend. a legmelegebben ajánlatott.
 Ára 3 korona.

Hengertábla

szálfák és rönkök köbtartalmának megállapítására, hosszúság 3—30 méterig, átmérő 10—100 centiméterig, köbtartalom köbméterekben.

Szerkesztette: KRAMER JENŐ.
 Ára 1 korona.

Fakereskedők kézi könyve.

Négyszegletes épületfák, deszkák, lécek stb. darabszám szerinti ára köbláb-ár alapul vétele mellett kiszámítva.
 Ára 4 korona.

Gyémántacél.

Poldi-Gyémántacél

egy természetes keménységű, könnyen kovácsolható páratlan munkabírású szerszámacélfaj, melylyel — kiváló eltartóságánál fogva — nagy vágósebességgel és tetemes forgácsvastagsággal lehet szürke vasat, öntött és kovácsolt aczelt a leggazdaságosabb módon megmunkálni.

Szállítja: **A Magyar acélárugyár rt.**
 BUDAPEST, VI., Külső váci-ut 95.

Vasuti- és hintó-rugók. Géprészek «Poldiacélból». Mindennemű «Poldi szerszámacél».

Gyémántacél.

CARBOLINEUM

Patent Avenarius

25 év óta a legjobb fakonzerváló szer.

Carbolineumgyár R. Avenarius, Amstetten, Alsó-Ausztria.

Iroda: Bécs, III/1., Hauptstrasse 18.

Kanariensänger

Als bekannte Bezugsquelle I. Ranges für hervorragende Exemplare prämi. bester tiertourenreicher Stämme empfindlich und leistet Garantie nach allen Postorten **E. Maschke, St. Andreasberg** im Harz, Deutschland.
 145

Pompás díszmunka. — 400 Illusztráció.

FIUME és a MAGYAR TENGERPART

Ára díszkötésben 10 K. Megrendelhető a kiadó Apollo irodalmi részvénytársaságnál, Budapest, Almássy-tér 2.

A CSODA

melyből a csikágói világiállításon 2¹/₂ millió felül lett eladva, most nálam

GÓRCSÓ,

csak 2 kor. 40 fill.

csekély áron (2.60 kor. előzetes beküldése ellenében bérmentve, utánvétellel 40 fillérel több) kapható. Ezen csoda-górcső előnye, hogy minden tárgyat körülbelül 1000-szeres nagyításban látható, tehát porszemek és a szemnek láthatatlan állatok akkorak, mint egy cserebogár. A növény- és állattani oktatáshoz nélkülözhetetlen és egy rég óhajtott háztartási készülék az összes tápszereknek hamisításokra és a husnak trichinekre való megvizsgálására. A vízben élő ázalékfergeket, melyek szabad szemmel nem láthatók, látni, mint vígan uszálnak. Azonfelül ezen készülék rövidlátók számára való kézüveggel van ellátva a legkisebb írás olvasására. Jobb górcső 2500-szoros quadr. nagyítással, több tárggyal és tárgyüvegekkel együtt, elegáns szekrényben csak 5 kor. Szétküldi: 141

J. Schüller, Bécs, II., Kurzbauergasse 4.

Bihar vármegye és Nagyvárad illusztrált monográfiája

Éppen most jelent meg!!!

♦♦ Ára díszkötésben 16 korona. ♦♦
 Megrendelhető a *Magyarország Vármegyéi és Városai* kiadóhivatalában Bpest, Almássy-tér 2.

Elsőminőségű

mosó-, háztartási- és pipere-szappanokat, valamint

minden fajta gyertyákat

szállít:

Georg Schicht, Aussig a/E.

szappan-, gyertya- és pipere-szappan-gyártelepe.

Az európai szárazföldön e nemből a legnagyobb gyártelep.

Kereskedők, gyárosok, ügynökök és általában mindenki részére legjobban és legolcsóbban szerez információt a

SECURITAS.

Alapított 1880-ban.

o o o Tudakozó iroda. o o o

Tulajdonos:

Neumann Ármin

Budapest, V., Béla-utca 6. sz.

Első Biztosító Intézet Katonai Szolgálat Esetére ...

BUDAPEST, Erzsébet-tér 1. szám.

Ő cs. és kir. Fensége József főherczeg védnöksége alatt.

Biztosítási tőke 26 millió korona.

Legelőnyösebb biztosítások *figyermeknek számára*, a tőke kifizetésével azoknak védkötelezettsége idejére, illetve — be nem soroztatás esetén — 24 éves korukra. Biztosított osztalék, felette szabadelvű feltételek.

A BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁGOS ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

miniszterileg engedélyezett

zálogkölcson-intézetei

IV., Ferenciek-tere 4.; IV., Károly-körút 18.; VII., Király-utca 57.; VIII., József-körút 2. — Kölcsönt adnak aranyra, ezüstre és ószezetre 12¹/₂%, mindennemű áru, ingóságokra és ruháneműkre 18¹/₂% mellett. Nagyobb drutittek előzetes megállapodás esetén *mérsékelt kamattal* mellett is elfogadjatnak.

Minden államban szabadalmazva. Nélkülözhetetlen: bankok, ékszerészek, kereskedők, gyárosok, villatulajdonosoknak és magánlakásokban.

Legjobb védőkészülék betörés ellen, a szakértői körökben feltűnést keltő

„Schimandl-zár“.

Ezen zár az Országos Iparegyesületben tartott bemutató előadás alkalmával a legnagyobb tetszést nyerte és betörés ellen a legjobb védőszer gyanánt ismerték el. A zár felszerelése után a betörés ki van zárva, mert a legesekélyebb kísérlet az ajtót idegen vagy álkulccsal fölnyitni, az egész házat fölriasztja.

RIADÓ

biztonsági zár
betörők ellen.

TELEFON 27-74. SZ.

A zár darabja felszereléssel együtt 15 koronába kerül. A szabadalom még néhány ország részére eladó, valamint nagyobb városokban az egyedüli eladás átadatik. Bővebb felvilágosítást adnak

SCHIMANDL GÉZA gyáros

Budapest, VIII., József-körut 77.,

PEISSEL HENRIK

Budapest, VII., Dohány-utca 57. és

EMMERLING ADOLF

robbanószerkezetek gyárosa Bpest, IV., Gróf Károlyi-u. 26.

Telefon 465. sz.

Telefon 465. sz.

„PHÖNIX“ ACZÉLGYÁRAK

❖ **BLECKMANN JÁNOS E.** ❖

—o—o— magyarországi telepe —o—o—

Budapest, VI. ker. Gyár-utca 29. sz.

„Phönix“ manganacél szerszámoknak, legkitűnőbb minőségben, minden alakban, keménységben és méretben.

Tégelyacél faszénnel előállított rugóknak, gépalkatrészeknek, stb. minden alakban, keménységben és méretben.

Innebergi ládaacél, kocsirugó-acél. Reszelők és rászpolyok I-a öntött acélból. Szerszámok I-a öntött acélból. Kalapácsok, vésők, furók stb. Molnár- és kófaragó-szerszámok. „Phönix“-űllök és satuk. Tégelyacél-lemezek.

Lapátok és geréblyék acéllemezéből préselve stb.

Jármós lószerszámok

(Kummetgeschirre),

melyek a bécsi lóvasúttól származnak, teljes és jó állapotban vannak, lószőrpárnával, istráanggal, gyezővel ellátva, mell-övellel együtt igen olcsón eladók.

L. Pressburger & Sohn

WIEN, XX/1. Treustr. 25.

Eladók 5 waggon igen jó

szénát,

melyet gyorsantudok szállítani. 188-245

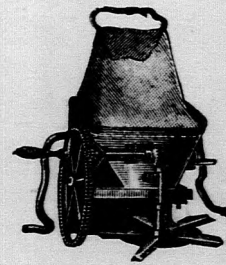
VALENTIN MOIK
szénaraktára

GLEISDORF, Stájerország.

UJ!

UJ!

Kézi vetőgépek

here- és *
fümag, árpa,
tengeri stb.
* részére.

Előnyök: magmegtaláritás, a vetésnek szabályossága, kiváló gyorsaság.

Használható hegyeken, árkokban és sarkokban.

Olesóság és tartósság.

Ára 50 k. ab Bécs darabonként utánvétellel. Főelárusítók:

Echinger és Fernau

Bécs, XV., Neubaugürtel 7 és 9.
Prospektus kívánatra.

LESSIVE PHENIX

a legjobb mosószer, hazai gyártmány, teljesen chlormentes, jótállás mellett ártalmatlan a fehérneműre. Csak oly csomagokban valódi, melyek a tulajdonos

J. PICOT, Páris

aláírásával vannak ellátva. — Kapható minden fűszer-, festék- és gyógyfűkereskedésben.

Gyár: VÁ CZ.

Igazgatóság: Budapest, Károly-körut 19.

Kőris-, jávor- és bükkfa-eladás.

Ungmege Felső-Ribnyice község határában 8,000 drb kőris- és jávorfa 30-110 cm. vastagságban, továbbá ugyanott 1800 holdon és Köngus községében 1000 holdon, ős-bükk lábas-erdő eladó.

További felvilágosítást ad a tulajdonosnő:

142-253

Özv. **Patay Gyuláné**
Tiba, u. p. Szobránc, Ungmege.

Dénes és Társa Magyar Csillárgyár

Mindennemű Légszesz-, Villany- és Acetylen-
Világítási Testek Gyártása.

Gyár: BUDAPEST, VII., Kazinczy-utca 53. sz.

Raktár: BUDAPEST, VI. ker., Hajós-utca 17. sz.

Árjegyzék és mintakönyv díjmentesen küldetnek. Költségvetések szintén díjmentesen.

Legjobb nyomtatványokat
& üzleti könyveket
SZÁLLIT

Vilcoze és Bartók
NYOMDA- és PAPIRIPAR VÁLLALATA
Budapest
V. DOHÁNY-UTCA 15
Mintákkal & árjegyzékkel szívesen szolgálunk.

Fővárosi nyomda, vonszó és könyvkötő részvénytársaság Budapest, Podmaniczky-utca 39.